

Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi
Hukuk Fakültesi Dergisi
Erzincan Law Review

Cilt/Vol: 29 Sayı/No: 2 Aralık/December 2025

**Kitle İletişim Araçlarının Ceza Adaleti Üzerindeki
Etkisine İlişkin Bazı Tespit ve Değerlendirmeler**

**Findings and Evaluations Regarding the Effect of Mass
Media on Criminal Justice***

  Arş. Gör. Burak MELEMEZ**

 10.60002/ebyuhfd.1775864

“Adalet peşin hükümlerden uzak kalmalıdır, bunlar arasından en mahzurlu olanı kolektif peşin hükümlerdir. Mahkeme hükmü, peşin hükümün tescili demek değildir.

Oranı ne olursa olsun yabancı unsur ile derhal bozulan yegâne kavram adalettir. %1 dahi olsa yabancı unsurun müdahale ettiği şey; adalet değildir.”

Faruk EREM¹

* “Bu makale Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Kamu Hukuku Tezli Yüksek Lisans Programı kapsamında hazırlanan “Adil Yargılamayı Etkilemeye Teşebbüs Suçu” adlı tez çalışmasından üretilmiştir.”

** Sivas Cumhuriyet Üniversitesi, Hukuk Fakültesi, Ceza ve Ceza Muhakemesi Hukuku Anabilim Dalı.

Makale Bilgisi/Article Info: Araştırma Makalesi/Research Article

Geliş/Received: 01.09.2025 | **Kabul/Accepted:** 18.11.2025.

Bu makale, intihal programında taranmış ve iki (kör) hakem incelemesinden geçmiştir. This article was submitted in a plagiarism program and reviewed by two (blind) referees.

Atıf/Cite as: Burak Melemez, “Kitle İletişim Araçlarının Ceza Adaleti Üzerindeki Etkisine İlişkin Bazı Tespit ve Değerlendirmeler”, EBYÜ-HFD, C. 29, S. 2, Aralık 2025, (1043-1080).

Bu makale **Atıf-GayriTicari 4.0 Uluslararası** lisansı ile lisanslanmıştır.

1 Faruk Erem, Ceza Usulü Hukuku, 3. Bası, Sevinç Matbaası, Ankara 1970, s. 31-32.

ÖZ

Kitle iletişim araçlarının adli olaylara ilişkin taraflı, önyargılı ve sorumsuz yayınları, mahkemelerin bağımsızlığı ve tarafsızlığı ile suçsuzluk karinesini sıklıkla ihlal edebilmekte ve bu durum ceza adaletinin sağlıklı bir biçimde işleyişini olumsuz yönde etkilemektedir. Özellikle yayıncılık faaliyetleri hakkında herhangi bir eğitime sahip olmayan ve uyulması gereken meslek etiği ilkelerini bilmeyen sosyal medya kullanıcıları tarafından yapılan paylaşımlar, bu anlamda ciddi bir tehdit oluşturmaktadır.

Sahip oldukları kamuoyu oluşturma gücü nedeniyle dördüncü erk olarak nitelendirilen kitle iletişim araçlarının yargı görevi yapan kimseler üzerinde bir baskı unsuru haline dönüşmemesi gerekir. Sosyal medya aracılığıyla oluşturulan kamuoyu baskısı sonucu bazı yargı kararlarında değişikliğe gidilmesi yargıya olan güveni olumsuz yönde etkilemektedir. Kamuoyunun isteklerini dikkate alması gereken merci yargı organları değil, yasama organıdır.

Medya organları ve üçüncü kişiler suçsuzluk karinesine uymakla yükümlüdür. Adli olaylar hakkında yapılan haber ve sosyal medya paylaşımlarının, suçsuzluk karinesini suçluluk karinesine dönüştürmemesi için kullanılan dil ve üsluba dikkat edilmeli, kamuoyunda yanlış bir kanaatin oluşmasına sebep olacak ibareler kullanmaktan kaçınılmalı ve şüphelinin kimliğini ortaya çıkaracak hususlara haberin içeriğinde yer verilmemelidir.

Kitle iletişim özgürlüğü, adil yargılanma hakkını ihlal edecek şekilde kullanılamaz. Kitle iletişim araçlarının yargılamanın adillliğini etkilemesi halinde mevzuatımızda öngörülen idari ve cezai müeyyidelere başvurulması gerekebilir.

Anahtar Kelimeler: Ceza Adaleti, Yargı Bağımsızlığı, Suçsuzluk Karinesi, Sosyal Medya Adaleti, Soruşturmanın Gizliliği, Basın Sözcülüğü, Adil Yargılamayı Etkilemeyi Teşebbüs Suçu.

ABSTRACT

The biased and prejudiced reporting of the media on judicial matters can violate the independence and impartiality of courts, as well as the presumption of innocence. This negatively affects the proper functioning of the criminal justice system. In particular, posts made by social media users who have no education in broadcasting activities and are unaware of principles of professional ethics that must be followed pose a serious threat in this regard.

The Mass media, which is considered the fourth estate due to its power to shape public opinion, should not become a element of pressure on those who perform judicial functions. Changes in some judicial decisions as a result of public pressure created through social media negatively affect trust in judiciary. Authority that should take into account wishes of public is the legislative body, not the judicial bodies.

Media outlets and third parties are obliged to comply with presumption of innocence. Care should be taken with language and style used in news reports and social media posts about judicial cases, to avoid transforming presumption of innocence into a presumption of guilt. Expressions that could cause public to form a false opinion should be avoided, and information that could reveal identity of the suspect should not be included in content of news.

Freedom of mass communication must not be exercised in a way that violates the right to a fair trial. If mass media outlets influence fairness of a trial, administrative and criminal penalties provided for in our legislation may be applied.

Keywords: Criminal Justice, Judicial Independence, Presumption of Innocence, Social Media Justice, The Secrecy of Investigation, Press Spokesmanship, The Crime of Attempt to Influence a Fair Trial.

GİRİŞ

Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin (AİHS) 10'uncu, Anayasa'nın ise 26'ncı maddesiyle güvence altına alınan ifade özgürlüğü; bireylerin düşünce, haber, kanaat veya bilgilerini herhangi bir engel veya yasakla karşılaşmaksızın, çeşitli araç ve yöntemlerle serbestçe üçüncü kişilere iletebilmesidir.² Bu özgürlük, yüz yüze iletişim yoluyla doğrudan kullanılabilceği gibi, düşüncelerin çeşitli araçlarla doğrudan veya dolaylı olarak geniş kitlelere aktarılması şeklinde de kullanılabilir. İfade özgürlüğünün yazı, resim, ses ve/veya görüntü olarak kitle iletişim araçları vasıtasıyla kullanılması halinde kitle iletişim özgürlüğü söz konusudur. Düşünceleri toplu olarak açıklayabilme ve yayabilme imkânı sağlayan kitle iletişim özgürlüğü, ifade özgürlüğünün özel bir kullanım şeklidir.³

TDK sözlüğünde, “*dağınık insan topluluklarının örgütlenmiş bir kaynaktan iletilen haberlere veya uyarılara aynı anda maruz kalması, birtakım kaynaklardan elde edilen bilgi ve haberlerin değişik araçlarla geniş halk topluluklarına yaygın olarak duyurulması*”⁴ olarak tanımlanan *kitle iletişimi* kavramı ise; her türlü bilgi, düşünce, tavır veya davranışın kitle iletişim araçları vasıtasıyla toplumda yaşayan bireylere tek veya çok yanlı olarak aktarılmasıdır.⁵

Kitle iletişim araçları, düşüncelerin belirli bir grup veya topluluğa ya da birden çok tekil alıcıya, bazı teknolojik yöntemlerin kullanılması suretiyle çoğaltılıp, hitap ettiği kitleyi etkileyecek biçime dönüştürülmesini

2 Feyyaz **Gölcüklü**, Haberleşme Hukuku, Sevinç Matbaası, Ankara 1970, s. 5.

3 Ömer **Gedik**, Türk Yargı Kararları Çerçevesinde Türkiye’de Kitle İletişim Özgürlüğü, Seçkin Yayıncılık, Ankara 2008, s. 38-39.

4 <https://sozluk.gov.tr/>, E.T. 20.08.2025.

5 Kayıhan **İçel/Yener Ünver**, Kitle İletişim Hukuku, 9. Bası, Beta Basım, İstanbul 2012, s. 10-11.

sağlamaktadır. Bu araçların çeşitliliği ve kullanımı, teknolojinin gelişimiyle bağlantılı olarak her geçen gün giderek artmaktadır.⁶ Günümüzde radyo, televizyon, dergi, kitap gibi klasik anlamda kitle iletişim araçlarının yanı sıra, internet kaynaklı farklı platformlar aracılığıyla herkes dilediği gibi kendini ifade edebilmekte, başkaları tarafından paylaşılan bilgilerden ve güncel gelişmelerden anında haberdar olabilmektedir. Bu nedenle artık “dar anlamda basın özgürlüğü” kavramı yerine, daha geniş bir kapsama sahip olan “kitle iletişim özgürlüğünden” bahsedilmesi daha isabetli olacaktır.⁷ Özellikle internet kullanımının yaygınlaşmasıyla, yeni nesil kitle iletişim araçları olarak adlandırabileceğimiz instagram, facebook, X (twitter), youtube gibi sosyal medya ortamlarında paylaşılan bilgiler, kısa sürede geniş kitlelere yayılmaktadır. Kitle iletişim araçlarının klasik araçlarından farklı olarak bu mecralarda paylaşılan bilgiler hakkında toplum kendi fikir ve düşüncelerini paylaşarak etkileşim kurabilmektedir. Kitle iletişiminin en etkin aracı olan internet alanı, ifade özgürlüğünün kullanılması, toplumun haber ve bilgi alma hakkının sağlanması ve bilgiye erişimin kolaylaştırılması açısından faydalı bir araçtır. Ancak internet özgürlüğü, her hak ve özgürlük gibi kötüye kullanılabilen ve bazı hak ihlallerine sebep olabilmektedir.⁸

Çalışmamızda öncelikle kitle iletişiminin önemi ve toplum üzerindeki etkileri üzerinde durulacak, daha sonra bu araçların kötüye kullanımının ceza adaleti üzerinde yarattığı olumsuz etkiler günümüzde oldukça sık rastlanan örnek olaylar ışığında değerlendirilecek ve son olarak bu konuda alınan önlemler üzerinde durulacaktır.

I. KİTLE İLETİŞİMİNİN ÖNEMİ

Kitle iletişimi, toplumsal hayattaki rolü bakımından önemli etkilere sahiptir. Kitle iletişim araçlarının geniş topluluklara hitap edebilme imkânına sahip olmasının yarattığı en önemli etki, özellikle kamuoyunun oluşturulması açısından kendini gösterir. Bir konuyla ilgili halkın genelinin müşterek bir düşünce etrafında toplanması, yani toplumda oluşan ge-

6 Sulhi **Dönmezer**/Köksal **Bayraktar**, Basın Hukuku, 6. Bası, Beta Basım, İstanbul 2016, s. 4.

7 Sulhi **Dönmezer**, Basın ve Hukuku, İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Yayınları, İstanbul 1976, s. 15.

8 Pınar **Memiş**, “İnternet ve Ceza Hukuku: ‘Fransa Örneği’”, Prof. Dr. Çetin Özek Armağanı, Editör, Köksal Bayraktar, Galatasaray Üniversitesi Yayınları: 32, İstanbul 2004, s. 597.

nel kanı olarak tanımlanabilecek kamuoyunun oluşmasında ve düzenlenmesinde kitle iletişim araçları çok önemli bir rol oynar.⁹ Kitle iletişimi olumlu veya olumsuz anlamda herkes üzerinde bir etki bırakır. Klasik anlamdaki medya¹⁰ organları ve sosyal medya ortamlarından oluşan kitle iletişim araçları, sürekli olarak verdikleri çeşitli mesajlarla farklı coğrafyalarda yaşayan kişiler arasında bir uzlaşma veya uzlaşmazlık yaratabilir.¹¹ Bu uzlaşma veya uzlaşmazlık ulusal boyutta gerçekleşebileceği gibi uluslararası boyutta da olabilir.

Yeni nesil kitle iletişim araçları tarafından iletilen mesajlarda, bireylerin anında etkileşime geçerek fikir alışverişinde bulunabilmesi, kamuoyunun oluşma sürecini hem hızlandırmakta hem de kamuoyunun daha güçlü ve etkin olmasına sebep olmaktadır. Çünkü günümüzde bilgiye erişim olanakları giderek artmakta, buna bağlı olarak daha fazla sayıda insan bilgiye erişebilmekte ve kamuoyu daha etkin ve caydırıcı bir rol oynamaktadır. Artık özellikle demokrasi kültürünün yerleştiği toplumlarda sosyal, siyasal veya ekonomik herhangi bir alanda kamuoyunun desteğini alamayan hiçbir hareketin uzun süre varlığını sürdüremediği gözlemlenmektedir. Dolayısıyla demokratik bir rejimin olmazsa olmaz şartlarından biri olarak kabul edilen¹² ifade özgürlüğünü¹³ kullanan kitle iletişim araçları, sahip oldukları kamuoyu oluşturma ve yönlendirme gücüyle yasama, yürütme ve yargı erkinden sonra dördüncü erk olarak nitelendirilmektedir.¹⁴ Yasama, yürütme ve yargı erkinden tamamen bağımsız olan, bu erklerin işleyişini denetleyerek meydana gelen aksaklıkları eleştiren ve bu sayede

9 İçel/Ünver, s. 13-14.

10 Medya kavramı, genellikle basılmış eserleri ifade eden *basın* kavramı ile radyo, televizyon ve internet üzerinden yapılan yayınları da içine alan genel bir kavram olarak kullanılmaktadır. G. Hande **Ulutürk**, “Basın Özgürlüğü Çerçevesinde Haber Verme ve Haber Alma Hakları”, BÜHFD, C. 13, S. 167-168, 2018, s. 70-73; Yalçın **Şahinkaya**, Suçsuzluk Karinesi, Seçkin Yayıncılık, Ankara 2008, s. 265.

11 **Dönmezer/Bayraktar**, s. 6.

12 Sahir **Erman**, “Türkiye’de Kitle İletişim Özgürlüğü”, Prof. Dr. Sahir Erman’a Armağan İçinde, Alfa Basım, İstanbul 1999, s. 14; İbrahim Ö. **Kaboğlu**, Özgürlükler Hukuku, İmge Kitabevi, Ankara 2002, s. 335.

13 İfade özgürlüğü basın özgürlüğünü de kapsayan bir kavramdır. Nitekim Anayasa Mahkemesi kararlarında basın özgürlüğünün, ifade özgürlüğünün özel bir görünümü olduğu ifade edilmektedir. AYM, Mehmet Hasan Altan Başvurusu, 2016/23672, 11.01.2018, § 219. İnternet kullanımının yaygınlaşması basın özgürlüğünün sınırlarını genişletmiş ve bu kavram yerini kitle iletişim özgürlüğü kavramına bırakmıştır. Bu konu hakkında bkz. Burak **Melemez**, Adil Yargılamayı Etkilemeye Teşebbüs Suçu, Seçkin Yayıncılık, Ankara 2020, s. 52.

14 Kitle iletişim araçlarını yasama, yürütme ve yargı erkinden sonra dördüncü erk olarak nitelendiren görüş için bkz. **İçel/Ünver**, s. 103-104.

sistemde görülen sapmaları önleyici bir rol üstlenen kitle iletişim araçları, yerine getirdikleri “*kontrol fonksiyonu*” sayesinde kamuoyunun sağlıklı bir şekilde oluşmasını ve vatandaşların devlet yönetimine etkin bir biçimde katılmasını sağlar.¹⁵ Bu fonksiyonun yerine getirilmesi sırasında kitle iletişim organları meslek etiği ilkelerine uygun davranmalı¹⁶ ve kamuoyunun kendi kanaatini oluşturmaya imkân tanımalıdır. Ancak ideal olan, her ne kadar bu fonksiyonun etik ilkelere uygun olarak yerine getirilmesi olsa da unutulmamalıdır ki kitle iletişim organları, aynı zamanda kâr amacı güden ticari kuruluşlardır. Dolayısıyla kitle iletişim organları reyting ve tirajlarını yükseltmek, daha çok reklam almak veya daha fazla takipçi kazanmak gibi ticari kaygılarla toplumun ilgi duyduğu olaylara ilişkin bazı sorumsuz yayınlar yapabilmektedir. Bu tarz sorumsuz yayınlar ise kitle iletişim araçlarını bir kontrol aracı olmaktan çıkartarak bir tehdit unsuru haline dönüştürmektedir.¹⁷

II. KİTLE İLETİŞİM ARAÇLARI VE CEZA ADALETİ

A. Genel Olarak

Ceza adaleti,¹⁸ bir yandan suç olgusunu ve suçun ortaya çıkış nedenlerini inceleyen suç öncesi aşamayı, diğer yandan suçun işlenmesinden sonra uygulanacak normları, yaptırımları ve bu yaptırımların icrasına ilişkin süreçleri kapsayan suç sonrası aşamaları içeren bütüncül bir yapıdır.¹⁹ Bir başka deyişle, ceza adaleti soruşturma, kovuşturma ve cezanın infazı aşamaları ile kriminoloji ve suç politikasını da kapsayan geniş bir kavramdır.²⁰ Bir ülkede ceza adaletinden söz edilebilmesi için cezalandırma faaliyetinin önceden belirlenmiş kurallara uygun olarak yerine getirilmesi gerekir. Ceza muhakemesi süreci ile bu süreç sonunda belirlenen ceza ve bu cezanın infazı, sadece mağdur ve toplumun beklentilerini tatmin etmekle kalmamalı, aynı zamanda fail açısından da güvenli ve faydalı olmalıdır.

15 İçel/Ünver, s. 15-16, 103-104.

16 AİHM, Prager and Oberschlick/Avusturya, 15974/90, 26.04.1995, § 37.

17 Duygun Yarsuvat, “Kitle İletişim Araçlarının Ceza Adaletine Etkisi”, İÜSBFD, S. 10, 1995, s. 102.

18 Ceza adaleti kavramı için bkz. Sercan Tokdemir, “Ceza Adaleti Sistemine Yeni Bir Yaklaşım Olarak ‘Onarıcı Adalet’ Mekanizması”, EÜHFD, C. 21, S. 1-2, 2017, s. 77-78. Ceza adalet sisteminin genel amacı ve düzenleme alanı için bkz. Sururi Aktaş, “Kriminalizasyon (Suçlaştırma) Açısından Ceza Adaleti Felsefesine Genel Bir Bakış”, EBYÜ-HFD, C. 26, S. 1, 2022, s. 8-12.

19 Veli Özer Özbek, “21.Yüzyılda Ceza Adaleti”, Hukuk Felsefesi ve Sosyolojisi Arkivi, S. 13, 2005, s. 97.

20 Timur Demirbaş, Kriminoloji, 8. Baskı, Seçkin Yayıncılık, Ankara 2024, s. 59.

Ancak bu niteliklere sahip bir ceza adil ve hakkaniyetli olabilir. Cezalandırmanın adil olabilmesi ise yargılamanın adilliğine, yani adil yargılanma hakkına riayet edilmesine bağlıdır. Ayrıca ceza adaletini sağlamanın en etkin aracı olarak kabul edilen cezai müeyyidelerin uygulanabilmesi için kişinin suçluluğunun, herhangi bir şüpheyi yer vermeyecek şekilde ispatlanması gerekir. Şüpheden sanık yararlanamıyorsa veya adil yargılanma hakkı ihlal edilmişse mutlak bir ceza adaletinin gerçekleştiği söylenebilir.²¹

Adli makamlara intikal eden olaylar kamuoyunun en çok ilgi duyduğu olayların başında gelir. Adli olaylara karşı kamuoyunun duyduğu bu ilgi sonucu, yargının işleyişine ilişkin haberlere yazılı, görsel veya işitsel medyada oldukça geniş yer verilmektedir. Medya organları arasındaki ticari rekabet ise suç teşkil eden olaylara veya devam eden yargılamalara ilişkin adli haberlerin daha ilgi çekici nitelikte verilmesini zorunlu kılar. Bu zorunluluk, olayların olağanüstü ve dikkat çekici biçimde sunulmasını beraberinde getirir. Bu doğrultuda gazete, dergi, radyo ve televizyon gibi medya organlarında, kimi zaman gerçeği yansıtmayan abartılı haberlere yer verilebilmekte ya da suç teşkil eden bir olay, ilgili kitle iletişim aracının hedef kitlesine uygun bir şekilde çarpıtılarak kamuoyuna aktarılmakta ve fiilen gerçekleşen olaydan farklı bir suç algısı resmedilebilmektedir.²² Hatta bazen medya organları, toplumun ilgisine cevap verebilmek amacıyla soruşturma veya kovuşturmanın tarafları hakkında özel araştırmalar yaparak adeta yargı görevi yapan bir kimse gibi bilgi toplamakta ve edindikleri bilgileri kamuoyuyla paylaşmaktadır.²³

Medya organlarının yanı sıra, her geçen gün kullanımı giderek artan sosyal medya ortamları da ceza adaleti üzerinde ciddi bir tehlike oluşturmaktadır. Sosyal medya ortamları sayesinde günümüzde herkesin bir gazeteci, televizyoncu veya köşe yazarı gibi gazetecilik faaliyeti yürütebilmesi mümkün hale gelmiştir. Ancak bu konuda herhangi bir eğitimi olmayan ve uyulması gereken meslek etiği ilkelerini bilmeyen “vatandaş gazeteciler”in (*citizen journalists*) çalışmaları, profesyonel anlamda faaliyet

21 Özbek, s. 96-98.

22 Sulhi Dönmezer, *Kriminoloji*, 8. Baskı, Beta Basım, İstanbul 1994, s. 226-229.

23 Yarsuvat, s. 97. İngiliz mahkemelerine göre, adli bir olay hakkında araştırma yapmak için bir gazetenin özel dedektif tutması veya muhabirlerini görevlendirmesi ve bu surette elde edilen bulgulara haber olarak yer verilmesi, gazete yoluyla yargılamanın (*trial by newspapers*) en tehlikeli şeklidir. Donald M. Gillmor, “Free Press and Fair Trial in English Law”, *Washington and Lee Law Review*, Volume 22, Issue 1, 1965, s. 30.

gösteren medya organlarındaki gibi sıkı bir denetime tabi değildir. Profesyonel bir medya sisteminde üretilen içerik kamuoyuna sunulmadan önce editör, sorumlu müdür ve ilgili medya kuruluşunun hukuk birimi görevlileri gibi pek çok kimse tarafından kontrol edilirken, sosyal medya kullanıcılarının paylaşımları yayınlanmadan önce herhangi bir denetime tabi değildir. Bu durum sosyal medyada adli olaylar hakkında gerçeği yansıtmayan, provakatif ve önyargılı haberlerin üretilme potansiyelini artırmaktadır.²⁴ Sosyal medya paylaşımlarının önyargılı olduğunun tespit edilmesi güçtür. Çünkü önyargıyı oluşturan adli olay hakkında yapılan tek bir yorum değil, o olayla ilgili sosyal medyada yapılan yorumların bütünüdür. Dolayısıyla sosyal medya paylaşımları, şüpheli ve sanık üzerindeki önyargılı etkisini kümülatif olarak gösterir. Adli olayların konu edildiği haber, köşe yazısı ya da radyo veya televizyon programlarının ilgili olayın şüpheli veya sanıkları hakkında önyargı oluşturduğunu tespit etmek ise sosyal medyaya göre daha kolaydır.²⁵ Bu nedenle günümüzde sosyal medya ortamlarının ceza adaleti üzerindeki etkisi daha ciddi boyutlara ulaşmıştır.

Toplunun adli olaylara olan merakına en hızlı ve ilgi çekici şekilde ayrıntılı olarak karşılık vermek adına medya ve sosyal medya kullanıcıları tarafından sergilenen bu tutum, mahkemelerin bağımsızlığını ve tarafsızlığını tehlikeye düşürerek muhakeme neticesinde adil bir sonuca ulaşılmasını engelleyebilmekte²⁶ ve adil yargılanma hakkı kapsamında güvence altına alınan suçsuzluk karinesi ilkesi hiçe sayılabilmektedir. Adil yargılanma hakkının ihlal edilmesi ise, yukarıda bahsettiğimiz üzere ceza adaletini sorgulanır hale getirir.

B. Kitle İletişim Araçlarının Yargı Bağımsızlığı Üzerindeki Etkisi

Temel hak ve hürriyetlerin korunması ihtiyacından doğan yargı bağımsızlığı; yüksek mahkemeler ile adli ve idarî mahkemelerde görev yapan üye ve hakimler ile Cumhuriyet savcılarının yasama, yürütme ve yargı organları ile çevrenin etkisinden uzak bir şekilde, yürürlükteki hukuk kurallarına ve vicdani kanaatlerine göre karar vermesidir. Yargı bağımsızlığı

24 Jane **Johnston ve diğerleri**, *Juries and Social Media*, A report prepared for the Victorian Department of Justice, Standing Council on Law and Justice, Victoria 2013, s. 4-5.

25 **Johnston ve diğerleri**, s. 5.

26 **Yarsuvat**, s. 97.

denildiğinde akla ilk olarak yargılama faaliyetini yerine getiren mahkemelerin ve dolayısıyla bu mahkemelerde görev yapan hakimlerin bağımsızlığı ve tarafsızlığı gelir.²⁷

Yargılamanın adillığının sağlanabilmesi için, AİHS m. 6/1 ile Anayasa'nın 9 ve 138'inci maddelerinin bir gereği olarak, mahkemeler bağımsız ve tarafsız olmalıdır. Bağımsızlık, herhangi bir kişi, makam, merci veya organın yargı yetkisinin kullanılmasında mahkemelere emir ve/veya talimat verememesi, tavsiye ve/veya telkinde bulunamaması, bir başka ifadeyle hakimlerin hiçbir baskı ya da etki altında kalmadan karar verebilmeleri anlamına gelir.²⁸ Bunun için mahkemelerin yasama, yürütme ve yargı organları ile çevreden gelecek müdahalelere karşı dış bağımsızlığının sağlanmasının yanı sıra, hakim karar verirken kendini özgür ve bağımsız hissetmesi, yani aynı zamanda iç bağımsızlığının da sağlanması gerekir.²⁹ Tarafsızlık ise hâkimin, davanın taraflarına karşı eşit mesafede durması, yargılama sonunda hükmünü kurarken kendi kişiliği ile değer yargılarından ve tarafların etkisinden uzak, objektif bir tutum sergilemesidir.³⁰ Bir diğer deyişle, tarafsızlık mahkemenin davanın taraflarından herhangi birinin leh veya aleyhine bir düşünce ve duyguya³¹ ve taraflar hakkında davanın sonucunu etkileyebilecek bir önyargıya sahip olmamasıdır.³² Tarafsızlığın sağlanabilmesi için öncelikle mahkemelerin dışardan gelebilecek her türlü müdahaleye karşı korunarak bağımsızlığının sağlanması gerekir.³³ AİHM, mahkemelerin tarafsızlığını objektif ve sübjektif

-
- 27 Mahmut **Ercan**/Osman **Can**, “Yargı Bağımsızlığı Perspektifinde ‘Sosyal Medya Adaleti’”, *Socrates Journal of Interdisciplinary Social Studies*, Volume 15, Year 8, 2022, s. 3, 12.
- 28 Şeref **Gözübüyük**/Feyyaz **Gölcüklü**, *Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi ve Uygulaması, Güncelleyen ve Yenileyen Abdurrahman Saygılı*, 12. Bası, Turhan Kitabevi, Ankara 2019, s. 276; Nurullah **Kunter**, *Ceza Muhakemesi Hukuku*, 9. Bası, Beta Basım, İstanbul 1989, s. 347.
- 29 Yüksel **Metin**, “Türkiye’de Yargı Bağımsızlığına İlişkin Kimi Sorunlar ve Çözüm Önerileri”, *Anayasa Yargısı*, C. 26, S. 1, 2010, s. 226.
- 30 **Kunter**, s. 357; Nur **Centel**, *Ceza Muhakemesi Hukukunda Hâkimin Tarafsızlığı*, Kazancı, İstanbul 1996, s. 28 vd.
- 31 **Gözübüyük/Gölcüklü**, s. 277.
- 32 AİHM, Piersack/Bełçika, 8692/79, 01.10.1982, § 30.
- 33 Abdülkadir **Yıldız**, “6771 Sayılı Kanunla Anayasaya Eklenen Yargının Tarafsızlığının Anlamı Üzerine”, *TAAD*, S. 32, Y. 8, 2017, s. 29; Elif **Ergüne**, *Ceza Muhakemesinde Suçlu Sayılmama Hakkı, On İki Levha Yayıncılık*, İstanbul 2024, s. 133-134.

açından ele almaktadır. Objektif tarafsızlık, mahkemelerin toplum ve dava-
nın tarafları bakımından dışardan görünümüyle ilgiliyen;³⁴ sübjektif taraf-
sızlık ise, mahkemelerde görevli hakimlerin şahsi olarak tarafsız olması-
dır.³⁵

Cumhuriyet savcıları iddia makamını temsil ettiklerinden her ne kadar
makam olarak taraf olsa da şahıs olarak tarafsız olmalıdır. Cumhuriyet
savcıları CMK'nın 160'ıncı maddesinin birinci fıkrasına göre, bir suç iş-
lendiğini öğrenir öğrenmez hemen işin gerçeğini araştırmaya başlamalı;
maddenin ikinci fıkrasına göre ise, maddi gerçeğin araştırılması ve adil bir
yargılamanın yapılabilmesi için şüphelinin leh ve aleyhine olan delilleri
toplayarak muhafaza altına almalı ve şüphelinin haklarını korumalıdır.
Ayrıca CMK m. 260/3 kapsamında Cumhuriyet savcısının, sanık lehine
kanun yollarına başvurabilmesi de mümkündür. Cumhuriyet savcısının,
kendisine tevdi edilen bu görevleri gerektiği gibi yerine getirebilmesi için,
görevini objektif³⁶ ve tarafsız bir biçimde yürütmesi gerekir.³⁷ Bu nedenle,
Cumhuriyet savcılarının da söz konusu yükümlülüklerine uygun davran-
abilmeleri için dışardan gelebilecek müdahalelere karşı korunmaları zorun-
ludur.³⁸

Günümüzde yasama, yürütme ve yargı organlarının yanı sıra özellikle
“dördüncü erk”³⁹ olarak kabul edilen medya ile diğer kitle iletişim araç-
larına karşı mahkemelerin bağımsızlıklarının korunması büyük önem arz
etmektedir. Kitle iletişim araçlarının yaygınlaşmasıyla birlikte, devam

34 AİHM, Campbell ve Fell/Birleşik Krallık, 7819/77-7878/77, 28.06.1984, § 78;
AİHM, Sramek/Avusturya, 8790/79, 22.10.1984, § 42.

35 **Gözübüyük/Gölcüklü**, s. 277.

36 Cumhuriyet savcısının objektif davranma yükümlülüğü hakkında ayrıntılı bilgi için
bkz. Tuba **Kelep Pekmez**, “Ceza Muhakemesinde Objektif Bir Taraf Olarak Savcılık
Makamı”, AndHD, C. 7, S. 2, 2021, s. 284-285.

37 Hakan **Karakehya**/Murat **Arabacı**, “Cumhuriyet Savcısının Hukuki Statüsü,
Muhakemedeki Taraf Pozisyonu ve İspat Yükünün Bulunması Üzerine...”, AÜHFD,
C. 65, S. 4, 2016, s. 2074-2076; Alp Tolgahan **Serttaş**, “Ceza Yargılamasında
Cumhuriyet Savcısının Tarafsızlığı Sorunu”, AkdHFD, C. 12, S. 2, Aralık 2022, s.
919-920; Sercan **Tokdemir**, The Powers of the Prosecutor in the Turkish Criminal
Justice System from a Socio-Legal Approach, Adalet Yayınevi, Ankara 2025, s. 22,
26, 37-38.

38 Bazı ülkelerde Cumhuriyet savcılarının idari makamlar tarafından atanması
nedeniyle, uluslararası hukukta savcılarının bağımsızlığını ve tarafsızlığını güvence
altına alan açık bir hüküm bulunmamaktadır. Ancak bu durum, savcılarının baskı altına
alınabileceği şeklinde yorumlanamaz. Devlet, Cumhuriyet savcılarının görevlerini
objektif ve tarafsız bir biçimde yerine getirmesini güvence altına almakla
yükümlüdür. **Tokdemir**, The Powers of the Prosecutor, s. 27-28.

39 **İçel/Ünver**, s. 103-104.

eden soruşturmalar veya görülmekte olan davalar hakkındaki bilgiler çok kısa zamanda geniş kitlelere ulaşabilmekte, adli olaylar hakkında kamuoyunu bilgilendirirken yapılan taraflı ve önyargılı yayınlar veya paylaşımlar ve bunun neticesinde oluşan kamuoyu mahkemelerin bağımsızlığı ve tarafsızlığı üzerinde tehlike yaratmaktadır.⁴⁰ Bir baskı aracı teşkil edebilme potansiyeline sahip olan kamuoyunun, hâkim üzerinde bir telkin kabiliyeti vardır.⁴¹ Bu durum Anayasa m. 138/2 hükmünde öngörülen hiçbir organ, makam, merci veya kişinin yargı yetkisinin kullanılmasında mahkemelere ve hakimlere tavsiye ve telkinde bulunamamasına ilişkin yasağa aykırılık teşkil ederek mahkemelerin bağımsızlığını tehdit eder. Ayrıca kitle iletişim araçları tarafından yapılan yayınlar hâkim üzerinde baskı kurma, ona tavsiye ve telkinde bulunma potansiyeline sahip olmasa, yani mahkemelerin bağımsızlığını tehdit etmese dahi, söz konusu yayınların hâkimin sübjektif tarafsızlığını etkileyebilmesi mümkündür. Öğretide ifade edildiği üzere, kitle iletişim araçları kötü niyetle yapılmayan yayınlar bakımından bile, okuyucu, izleyici veya dinleyicilerinin ilgisini çekmek ya da daha fazla takipçi sayısına ulaşabilmek amacıyla adli olayların meydana geliş biçiminde küçük değişiklikler yapabilmektedir.⁴² Bu durum, soruşturma evresinde yaşanan tüm olayları gazete, televizyon, radyo, dergi ve sosyal medya gibi kitle iletişim araçlarından takip eden veya görüp, duyan hakimin karar verme sürecinde olumsuz bir etki yaratacak⁴³ ve hakim belki de somut uyumsuzluk henüz önüne gelmeden önce, taraflardan birinin leh veya aleyhine olacak şekilde bir kanaate ulaşarak sübjektif tarafsızlığını kaybedecektir. Bir an için hâkimlerin aldıkları eğitim, yerine getirdikleri görev veya sahip oldukları mesleki tecrübe nedeniyle bu tarz yayınlardan etkilenmeyeceği düşünülse bile,⁴⁴ kitle iletişim araçlarında

40 Nur, Centel, “Dürüst Yargılama ve Medya Bakımından Demokrasi Kültürü”, Medya, Suç ve Yargı Sempozyumu, 15-16 Aralık 1993, s. 59.

41 Faruk Erem, Adalet Psikolojisi, 12. Baskı, Ürün Yayınları, Ankara 2020, s. 332.

42 Erem, Adalet Psikolojisi, s. 332.

43 Erem, Adalet Psikolojisi, s. 332.

44 İngiltere’de Queen’s Bench Mahkemesi tarafından verilen bir kararda, dosyanın temyiz incelemesini yapacak yargıcın sanığın suçlu olduğunu iddia eden ve onu şiddet yanlısı tehlikeli bir kimse olarak gösteren makaleyi görmüş olmasının hâkim üzerinde etkili olmayacağı ifade edilmiştir. Mahkemeye göre hâkim, hiçbir şeyden etkilenmeyen insanüstü bir varlık olmasa da aldığı eğitim sayesinde delil niteliği taşımayan konuları zihninden uzaklaştırmakta bir zorluk çekmez. Bu nedenle hakimler, jüri üyelerinden çok farklı bir konumdadır. Queen’s Bench, R. v. Duffy, C. 2, 1960, s. 197-198 (Gillmor, s. 24). Aynı yönde AİHM kararı için bkz. AİHM, Craxi/İtalya, 34896/97, 05.12.2002, § 104.

yer alan önyargılı haberler neticesinde oluşan kamuoyunun hâkim üzerinde dolaylı da olsa baskı yaratabileceğini kabul etmek gerekir. Unutulmamalıdır ki, mahkemelerde görev yapan hâkimler de birer insandır⁴⁵ ve bu tarz önyargılı yayınlardan herkes gibi onlar da etkilenebilir. Dolayısıyla kitle iletişim araçları tarafından yapılan yayınlar ile bu yayınların da etkisiyle yaratılan kamuoyu baskısı, adil yargılanma hakkı kapsamında güvence altına alınan mahkemelerin bağımsız ve tarafsızlığını olumsuz yönde etkilemekte ve suç isnadı altında olan kişinin yargılamanın adil olarak görülmesini isteme hakkını ihlal etmektedir.

Özelikle toplumun aşırı duyarlılık ve hassasiyet gösterdiği bazı olayların kitle iletişim araçları tarafından topluma servis edilmesi sırasında yapılan kötü niyetli yayınlar ve yargısız infazlar kamuoyunun sağlıklı bir biçimde oluşmasını engellemektedir. Topluluk halinde yaşayan bireyler arasındaki duygular birbirlerine kolaylıkla geçebilir.⁴⁶ Dolayısıyla kitle iletişim araçlarının olayın meydana geliş biçimini yansıtmayan abartılı ve taraflı yayınlarla topluma telkinde bulunması neticesinde, kamuoyunun yanlış bir düşünce etrafında şekillenebilmesi mümkündür. Nasıl ki duruşmaya katılan dinleyiciler hukuk eğitimi alan, mesleki tecrübeye ve adalet psikoloji bilgisine sahip olan bir hâkim gibi hüküm kurma kabiliyetine sahip değilse,⁴⁷ toplumu oluşturan bireyler de kitle iletişim araçlarından edindikleri eksik ve/veya çarpıtılmış olma ihtimali yüksek bilgilerle sağlıklı bir kanaate ulaşamazlar. Ancak günümüzde yargılama sürecinde kamuoyunda oluşan yerleşik kanaate aykırı bir karar verilmesine, toplum tarafından büyük bir tepki gösterilmektedir. Bu tepkiye maruz kalma tehlikesiyle karşılaşan hakimler, hükümlerini kurarken istemeden de olsa kamuoyunun yarattığı bu baskıdan etkilenebilmekte ve kendilerini toplum tarafından tasdik edilen bir karar vermek zorunda hissedebilmektedir. Ancak hakimlerin somut uyuşmazlığı yürürlükteki hukuk kurallarına göre yorumlayarak yargılama neticesinde oluşacak vicdani kanaatlerine göre karar vermesi gerekir.⁴⁸ Kamuoyu baskısı hâkimi kendi özgür iradesine aykırı olarak bir karar vermek zorunda bırakmasa bile, hâkim gazete ve

45 “Bugün ceza yargıcı, kanunun ihlal edilmiş olmasını gözlemle yetinerek kanunu uygulayan bir makine değildir. Yargıç halen ceza adaletinin uygulanması için, duygulu ve düşünceli bir vasıta sayılmaktadır. Bu sebeple yargıca ‘Canlı kanun’ demek hatalı olmaz.” **Erem**, Adalet Psikolojisi, s. 323.

46 **Erem**, Adalet Psikolojisi, s. 332.

47 **Erem**, Adalet Psikolojisi, s. 324.

48 Metin **Feyzioğlu**/Fahri Gökçen **Taner**, Vicdani Kanaat, Işık Yayınları, İstanbul 2015, s. 201.

dergilerdeki yazılar, televizyonlardaki yayınlar veya sosyal medya paylaşımları vasıtasıyla bir kanaate ulaşabilmekte ve böylece tarafsızlığını kaybetme tehlikesiyle karşılaşabilmektedir.⁴⁹ Ancak bir fiil, kamuoyu tarafından ne kadar sakıncalı görülürse görülsün, ne kadar tepkiyle karşılanırsa karşılanırsın hakim hükmünü pozitif hukuk kurallarına göre tesis etmelidir. Hâkim hukuk kuralları yerine toplumun arzu ve istekleri doğrultusunda hareket edemeyeceği gibi,⁵⁰ hukuk kurallarını toplumun arzu ve isteklerini karşılayacak şekilde yorumlayarak da bir sonuca ulaşamaz. Toplumun değişen dinamiklerini ve kamuoyunun farklı eğilimlerini dikkate alması gereken merci mahkemeler değil, kanun koyma, değiştirme ve kaldırma yetkisine sahip olan yasama organıdır.⁵¹

Nitekim kanun koyucu günümüzde toplum tarafından tepkiyle karşılanan bazı olaylar neticesinde mevzuatımızda bazı değişikliklere gitmiştir. Bu kapsamda boşanılan eşe karşı işlenen şiddet vakalarının artması sonucu TCK'nın 82/1-d, 86/3-a, 96/2-b ve 109/3-e maddelerindeki eş ibarelerinin yanına, 7331 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu ve Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun'un 6 ila 9'uncu maddeleri ile "boşandığı eş" ibaresi eklenmiş ve böylece kasten öldürme, kasten yaralama, eziyet ve kişiyi hürriyetinden yoksun kılma suçlarının boşanılan eşe karşı işlenmesi daha ağır cezayı gerektiren bir nitelikli hale dönüştürülmüştür. Benzer şekilde toplumda "kravat indirimi" olarak bilinen takdiri indirim nedenlerinin uygulanmasına ilişkin TCK m. 62 hükmünün ikinci fıkrasındaki, failin "*yargılama sürecindeki davranışları*" ibaresi, 7406 sayılı Türk Ceza Kanunu ve Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun'un birinci maddesiyle "*yargılama sürecindeki pişmanlığını gösteren davranışları*" olarak değiştirilmiş, ayrıca söz konusu fıkra ek bir cümle getirilerek failin duruşmadaki mahkemeyi etkilemeye yönelik şekli tutum ve davranışlarının takdiri indirim nedeni olarak dikkate alınamayacağı ifade edilmiştir. 7406 sayılı Türk Ceza Kanunu ve Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun'un 8'inci maddesiyle 5237 sayılı TCK'ya eklenen 123/A maddesiyle ihdas edilen ısrarlı takip suçu da ülkemizde kadına karşı şiddet olaylarının artması nedeniyle oluşan kamuoyu sonucu,

49 Köksal **Bayraktar**, "Yargının Etkilenmesi Sorunu", Hukukun Üstünlüğü, Der Yayınları, İstanbul 2021, s. 124; Kemal **Gözler**, Türk Anayasa Hukuku, 2. Baskı, Ekin Yayınları, 2018, s. 982.

50 Zeki **Hafizoğulları/Devrim Güngör**, "Türk Ceza Hukukunda Suçların Tasnifi", TBBD, C. 20, S. 69, 2007, s. 27-28.

51 **Melemez**, s. 39.

mevzuatımıza eklenen yeni bir suç tipidir.⁵² 7406 sayılı Kanun'un 9 ila 12'nci maddeleri ile 5271 sayılı CMK'da da bazı değişikliklere gidilmiş ve "*Kadına karşı işlenen kasten yaralama suçu*" ile "*Sağlık kurum ve kuruluşlarında görev yapan personele karşı görevleri sırasında veya görevleri dolayısıyla işlenen kasten yaralama suçu*" tutuklama nedeninin var sayılabileceği katalog suçlar arasına dahil edilerek (7406 sayılı Kanun m. 9) "*cinsel saldırı, çocukların cinsel istismarı veya ısrarlı takip suçları ile kadına karşı işlenen kasten yaralama, işkence veya eziyet suçları*"nın mağdur ve katılanlarına baro tarafından avukat görevlendirilmesini isteme hakkı tanınmış (7406 sayılı Kanun m. 10-11) ve ısrarlı takip suçu uzlaştırmaya tabi olmayan suçlar arasına dahil edilmiştir (7406 sayılı Kanun m. 12).

Kanun koyucu tarafından toplumun arzuları doğrultusunda yapılan değişiklikler arasında sayılan; kasten öldürme, kasten yaralama, eziyet ve kişiyi hürriyetinden yoksun kılma suçlarının boşanılan eşe karşı işlenmesinin nitelikli hal olarak düzenlenmesi, ısrarlı takibin yeni bir suç tipi olarak kabul edilmesi⁵³ ve suç mağduru kadınlara barodan avukat görevlendirilmesini talep etme hakkı tanınması gibi düzenlemeler, kanaatimizce de son derece isabetlidir. Dolayısıyla toplumun isteklerine cevap veren her değişikliğin ceza adaleti bakımından olumsuz sonuçlar doğuracağından bahsedilemez. Ancak kanun koyucunun, toplumun beklentilerini dikkate alırken suç genel teorisi, ceza muhakemesi hukuku ve infaz hukuku ile bağdaşmayan ve ceza adalet sisteminin işleyişini bozacak nitelikte değişiklikler yapmaktan kaçınması zorunludur.

Son yıllarda özellikle facebook, instagram, X (twitter) gibi sosyal medya ortamlarında, toplumun yakından takip ettiği muhakeme süreçleri ile ilgili yapılan paylaşımlar, hâkimlerin bağımsızlığını ve tarafsızlığını ciddi anlamda tehdit eden bir hal almıştır. Soruşturma evresinde şüphelinin Cumhuriyet savcısı tarafından serbest bırakılması, Cumhuriyet savcısının şüpheliyi tutuklamaya sevk etmemesi ya da tutuklama talebinin sulh ceza hâkimliği tarafından reddedilmesi ve/veya adli kontrol tedbirine dahi başvurulmaması; kovuşturma evresinde ise, sanığın tutuksuz yargılanmak üzere serbest bırakılması, sanık hakkında ceza tayin edilirken mahkemece iyi hal veya haksız tahrik indirimlerinin uygulanması ya da ilk derece mahkemesi tarafından verilen mahkumiyet hükmünün istinaf veya temyiz

52 İsrarlı takip suçu hakkında ayrıntılı bilgi için bkz. Yaprak **Öntan**, İsrarlı Takip Suçu, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul 2025, s. 169 vd.

53 İsrarlı takibin suç olarak düzenlenmesine ilişkin gereklilik hakkında ayrıntılı bilgi ve değerlendirmeler için bkz. **Öntan**, s. 95 vd.

incelemesi sonunda bozulması şeklindeki kararlar somut olayın özellikleri ve şüpheli, sanık veya mağdurun şahsı dikkate alınarak toplum tarafından genellikle hoş karşılanmamakta ve bu gibi kararlara özellikle sosyal medyada büyük tepki gösterilmektedir. Ayrıca bazen bununla da yetinilmeyip, haber verme ve eleştiri hakkının sınırları aşarak, toplum tarafından tasvip edilmeyen bir karar veren yargı görevlilerinin kimlik bilgileri sosyal medyada deşifre edilmekte ve bu kimseler hedef haline getirilebilmektedir. Bu durum söz konusu kararı veren kimselerin yanı sıra, genel olarak yargı görevlilerinin tamamı üzerinde caydırıcı bir etki yaratmakta ve böylece hem tüm mahkemelerin bağımsızlığı ve tarafsızlığının zedelenmesi tehlikesi ortaya çıkmakta, hem de şüpheli veya sanığın yargılamanın adil olarak görülmesine ilişkin menfaatleri ihlal edilmektedir. En nihayetinde ise, yargı organlarına karşı duyulan güven gün geçtikçe sarsılmaktadır.

Günümüzde kitle iletişim araçlarının hâkimlerin bağımsızlığı ve tarafsızlığına gölge düşürerek yargı kararları üzerinde etkili olabileceğine işaret eden pek çok olay yaşanmaktadır. Örneğin, yol çalışması sırasında dikkatsizlik sonucu sahipsiz bir hayvanın bacaklarını ve kuyruğunu keserek ölümüne sebebiyet veren bir kepçe operatörü olayın gerçekleştiği tarih itibarıyla 5199 Sayılı Hayvanları Koruma Kanunu'nun ilgili hükümleri gereğince idari para cezası gerektiren bir fiilden⁵⁴ dolayı gözaltına alınarak tutuklanmıştır.⁵⁵ Yine benzer bir olayda alkollü bir askerin sahipsiz bir kediyi işkence etmesine ilişkin görüntülerin sosyal medyada hızla yayılması sonucu, gerekli adli ve idari süreçler hemen başlatılarak şahıs gözaltına alındıktan sonra sulh ceza hâkimliğince adli kontrol tedbiriyle serbest bırakılmış ve ayrıca şahsa 6413 Sayılı Türk Silahlı Kuvvetleri Disiplin Ka-

54 İlgili mevzuat için bkz. 24.06.2004 Kabul Tarihli, 5199 Sayılı Hayvanları Koruma Kanunu, 6, 13 ve. 28. maddeler, <http://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.5199.pdf>, E.T. 18.07.2025.

55 İlgili haber için bkz. <https://www.trthaber.com/haber/turkiye/patileri-kesilen-yavru-kopegin-olumu-sorusturmasinda-tutuklama-karari-370351.html>, E.T. 21.07.2025. Söz konusu tutuklama kararı, TCK m. 151/2'de düzenlenen sahipli hayvanın öldürülmesi ve işe yaramayacak hale getirilmesi dayanak olarak verilmiştir. Ancak basında yer alan bazı iddialara göre toplumsal infiali bastırarak için sahipsiz köpeğe sürekli yemek veren iki kişinin bulunması gerekçe gösterilerek köpek sahipli hayvan statüsüne sokulmuş ve şahıs tutuklanmıştır. Tutuklanan kepçe operatörünün, tutuklandıktan bir hafta sonra serbest bırakılması dikkate alındığında kanaatimizce bu iddiaların kayda değer olduğu görülmektedir. İlgili haberler için bkz. <https://tr.sputniknews.com/turkiye/201806211033948703-sakarya-kepce-operatoru-kopek-ifadesi/>, E.T. 21.07.2025; <https://www.trthaber.com/haber/turkiye/sakaryada-yavru-kopegin-olumuyle-ilgili-tutuklanan-kepce-operatoru-serbest-371989.html>, E.T. 21.07.2025.

nunu gereğince disiplin cezası verilerek, TCK m. 151/2’de yer alan “*sahipli hayvan*” ibaresinin Anayasa’ya aykırı olduğu gerekçesiyle Anayasa Mahkemesi’ne itiraz başvurusunda bulunulmuştur.⁵⁶ Bu olaylar neticesinde kanun koyucu, 7332 sayılı Hayvanları Koruma Kanunu ile Türk Ceza Kanununda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun’un 17’nci maddesiyle haklı bir neden olmaksızın, sadece sahipli bir hayvana yönelik öldürme, işe yaramayacak hale getirme ve değerinin azalmasına neden olma fiillerini cezalandıran ve sahipli hayvanı bir mal olarak kabul eden TCK m. 151/2 hükmünü yürürlükten kaldırarak sahipli-sahipsiz hayvan ayrımına bir son vermiş ve 5199 sayılı Hayvanları Koruma Kanunu’na eklenen 28/A maddesiyle hayvanlara yönelik işkence ve kötü muameleyi suç olarak öngören bazı düzenlemelere gitmiştir. Bir başka olayda ise, genç bir kızı darp eden şahsın adli kontrol şartıyla serbest bırakılmasına ilişkin karara sosyal medyada gösterilen tepki sonucu ikinci kez gözaltına alınan şüphelinin tutuklanmasına karar verilmiştir.⁵⁷ Ülkemizde her geçen gün giderek artış gösteren bu gibi örnekler,⁵⁸ sosyal medyanın yargı kararları üzerindeki etkinliğinin giderek arttığının ve hâkimlerin bağımsız ve tarafsızlığı üzerinde oldukça etkili bir araç haline geldiğinin göstergesidir.

Sosyal medyada gösterilen tepkiler neticesinde oluşan kamuoyu baskısı, Cumhuriyet savcılar tarafından soruşturma sırasında veya soruşturma neticesinde verilebilecek kararları da etkileyebilir. Müştekinin şikayetçi olmaması nedeniyle Cumhuriyet savcısı tarafından serbest bırakılan şüphelilerin olaya ilişkin görüntülere sosyal medyada tepki gösterildikten sonra yeniden gözaltına alınarak tutuklamaya sevk edilmeleri bu duruma örnek gösterilebilir.⁵⁹ Olay hakkında yapılan ilk değerlendirmede şüphelileri serbest bırakan savcılık makamının herhangi bir yeni delil veya bulgu elde edilmemesine rağmen aynı olay hakkında yaptığı ikinci değerlendirmede sulh ceza hakiminden şüphelilerin tutuklanmasını talep etme-

56 Erzincan Valiliği’nden yapılan basın açıklaması için bkz. <http://www.erzincan.gov.tr/tc-erzincan-valiligi-basin-aciklamasi-041220172>, E.T. 21.07.2025.

57 İlgili haber için bkz. <https://www.adaletbiz.com/ceza-hukuku/rize-de-genc-kizi-darp-eden-sahis-tutuklandi-h243795.html>, E.T. 21.07.2025.

58 Bu tür olaylar geçmişten beri görülmekle birlikte, sosyal medyanın etkinliğinin artmasıyla günümüzde daha sık yaşanır hale gelmiştir. Geçmişte yaşanan benzer olaylara ilişkin tespit ve değerlendirmeler için bkz. Özlem Çelik/Sercan Tokdemir, “Kamu Davası ve Toplumsal Olgular”, Prof. Dr. Feridun Yenisey’e Armağan, Editör, Ayşe Nuhoglu Beta Basım, İstanbul 2014, s. 1506 vd.

59 İlgili haber için bkz. <https://www.dha.com.tr/gundem/beyoglundaki-taciz-dehseti-ikinci-kez-gozaltina-alinan-supheliler-tutuklandi-video-2515844>, E.T. 21.07.2025.

sinin izahı güçtür. Bu örnek olay bize, sosyal medya tepkisinin, Cumhuriyet savcılarının şüpheli hakkında hangi koruma tedbirine başvurulmasının soruşturmanın selameti açısından gerekli olduğunun tespitinde dahi etkili olduğunu göstermektedir. Sosyal medya, başvurulacak koruma tedbirlerinin yanı sıra iddianamede şüpheliye isnat edilecek suçun niteliğinin belirlenmesinden Cumhuriyet savcısının hüküm öncesinde mahkemeye sunacağı esas hakkındaki mütalaaya kadar etki edebilir. Çünkü kamuoyunun ilgisini çeken adli olaylar bakımından bunların hepsinin bir haber değeri vardır. Dolayısıyla hazırladığı iddianame kamuoyunun tepkisini çeken bir Cumhuriyet savcısının, esas hakkındaki mütalaasını kamuoyu baskısı nedeniyle değiştirebilmesi imkân dahilindedir.

Yukarıda verilen örneklerle izah edilmeye çalışıldığı üzere, sosyal medyanın tepkiyle karşıladığı münferit bazı olaylarda, toplum tarafından hoş karşılanmayan bir kararın yargı organları tarafından kamuoyunu tatmin edecek şekilde değiştirilmesi sosyal medyanın adalet arayışında adeta yeni bir yöntem olarak kullanılmasına sebep olmuştur. Günümüz toplumunda insanlar, hukukun tılandığını ve yetersiz kaldığını düşündükleri hallerde kendileri veya başkalarının seslerini duyurabilmek ve haklarını aramak için sosyal medyayı etkin ve önemli bir vasıta olarak kullanmakta ve bu sayede yargı kararlarına yön verebilmektedir. Bu durum “sosyal medya adaleti” olarak adlandırılan yeni bir kavramın literatüre girmesine sebebiyet vermiştir.⁶⁰ Ancak adaletin güvencesi ve hukuk devleti olabilmenin temel taşı olan yargı organlarının, görevlerini etkin bir şekilde yerine getirebilmesi için toplumun yargı organlarına güven duyması gerekir. Şüpheli ve sanık haklarını ihlal ederek yargı organlarının otorite ve itibarını zedeleyecek nitelikteki haber ve yorumlar, toplumun yargıya olan inancını sarsarak adalet sistemini yıpratır. Bu nedenle yargının bu tür saldırılara karşı korunması gerekir.⁶¹

C. Kitle İletişim Araçlarının Suçsuzluk Karinesini İhlali

AIHS m. 6/2 ve AY m. 38/4 hükümleri kapsamında güvence altına alınan suçsuzluk karinesi, hakkında bir suç isnadı olan herkesin, yapılacak

60 Ercan/Can, s. 2.

61 AIHM, Prager and Oberschlick/Avusturya, 15974/90, 26.04.1995, § 34. “Medyada yer alan olumlu haber ve yorumlarının yargıya güvenin artırılmasında çok önemli bir fonksiyonu olacağı muhakkaktır. Yargısal faaliyetlerinin kamuoyuna doğru aktarılması ile yargıya olan güven de arttırılacaktır.” “Yargıda Basın Sözcülüğü ve Medya İletişim Büroları El Kitabı”, s. 58, <https://sgb.adalet.gov.tr/Resimler/Dergi/1332020110952Bas%C4%B1n%20so%CC%88zcu%CC%88lu%CC%88gu%CC%88%20.pdf>, E.T. 23.07.2025.

yargılama neticesinde suçluluğu kesin hükümle sabit oluncaya kadar suçsuz sayılması anlamına gelir. Bir suç isnadıyla karşı karşıya kalan kimse- nin suçlu olup olmadığına karar verecek merci yargılama makamlarıdır. Bu kapsamda Cumhuriyet savcısı, CMK m. 160 hükmüyle kendisine tevdi edilen görevin bir gereği olarak, ihbar veya başka bir suretle bir suçun işlendiğini öğrenir öğrenmez hemen işin gerçeğini araştırmaya başlar. Cumhuriyet savcısı, emrindeki adli kolluk marifetiyle maddi gerçeğin araştırılması ve adil bir yargılamanın yapılabilmesi için şüphelinin leh ve aleyhine olan her türlü delili toplayarak muhafaza altına alır. Suç isnadı altında olan kimse, bu aşamadan itibaren suçsuzluk karanesinden faydalanabilir. Özellikle soruşturma evresinde suçsuzluk karanesine riayet edilmesi büyük bir önem arz eder. Çünkü bu aşamada şüphe derecesi daha zayıftır. Muhakeme ilerledikçe şüphe derecesi giderek yoğunlaşır ve en nihayetinde kişinin suçluluğunun ispatlanmasıyla suçsuzluk karanesi ortadan kalkar.⁶² Soruşturma evresinde, Cumhuriyet savcısı tarafından toplanan deliller, suçun işlendiği hususunda yeterli şüphe oluşturarak bir kamu davası açılmasına sebebiyet verecek nitelikte olsa bile, suç isnadı altında olan kimse suçsuzluk karanesinden yararlanabilir. Kovuşturma evresi neticesinde, sanık hakkında mahkûmiyet kararı verilmiş olması da sanığın suçsuzluk karanesinden yararlanmasını engellemez. AİHS m. 6/2 ve Anayasa m. 38/4 hükümlerinin sağladığı koruma, ilk derece mahkemesi tarafından verilen hükmün derece mahkemeleri tarafından incelenerek olağan kanun yollarının tüketilmesine, yani hükmün kesinleşmesine kadar devam eder. Tüm bu süreç içerisinde suç isnadı altında bulunan kimsenin suçsuzluk karanesi ihlal edilmemelidir. Suçsuzluk karanesi, şüpheli veya sanığın suçluluğunun adliye dışında tayin edilmesini engellemeyi amaçlayan temel bir güvencedir.⁶³ Savaş, seferberlik, sıkıyönetim veya olağanüstü hâl dönemlerinde dahi, kişinin bu güvenceden yararlanması engellenemez.⁶⁴

Öğretide suçlu sayılmama hakkı olarak da ifade edilen bu karineye, yalnızca yargı organları değil, yasama ve yürütme organları ile medya ve

62 Friedrich-Christian **Schroeder**/Feridun **Yenisey**/Wolfgang **Peukert**, Ceza Muhakemesi Hukukunda Fair Trial, İstanbul Barosu Yayınları, İstanbul 1999, s. 30.

63 İlhan **Üzülmüş**, “Suçsuzluk Karanesi ve Basın Özgürlüğü”, Prof. Dr. Fahiman Tekil’in Anısına Armağan İçinde, İstanbul 2003, s. 934.

64 **Karakehya/Arabacı**, s. 2071.

üçüncü kişiler⁶⁵ de uymakla yükümlüdür.⁶⁶ Adli makamlarca yapılacak işlemler veya alınacak kararlar kişinin suçlu olarak algılanmasına sebep olabileceği gibi, kamu görevlilerince kesin hüküm verilmeden önce yapılan açıklamalar da kişinin suçsuzluk karinesini ihlal edebilir.⁶⁷ Ayrıca kitle iletişim araçları tarafından yapılan taraflı, önyargılı ve sorumsuz yayınlar da suçsuzluk karinesi bakımından tehlikeli sonuçlar doğurabilir.⁶⁸ Önemle ifade etmek gerekir ki, suçsuzluk karinesini ihlal eden açıklamaların adil yargılanma hakkının ihlali olarak sayılabilmesi için bu açıklamaların kamu görevlileri ve devlet organları tarafından yapılması gerekir. Medya organları ve sosyal medya kullanıcıları da suçsuzluk karinesine uymakla yükümlü olmakla birlikte, kamu görevlileri dışında kalan üçüncü kimse-lerin şüpheli veya sanığın suçlu sayılmama hakkını ihlal eden açıklamaları Anayasa'nın 26 ve 28'inci maddeleri ile AİHS m. 10 kapsamında güvence altına alınan ifade ve basın özgürlüğü çerçevesinde değerlendirilmelidir.⁶⁹ İfade ve basın özgürlüğü kapsamında yapılan suçsuzluk karinesine aykırı açıklamalar, suçsuzluk karinesinin özel bir görünümünü teşkil eden ve kişinin toplumsal saygınlığı ve kişilik haklarının korunması amacına hizmet

65 “Söz konusu ilkenin (suçsuzluk karinesinin) kendisinden beklenen işlevi yerine getirebilmesi için, hem toplum tarafından hem de uygulamacı ve araştırmacılar tarafından gerçek anlamıyla özümsemesi gerekir.” Güneş **Okuyucu Ergün**, “Suçsuzluk Karinesi: ‘Alice Harikalar Diyarında’”, 10-14 Ocak 2012 Ankara Barosu Uluslararası Hukuk Kurultayı, 3. Cilt, Ankara 2012, s. 40.

66 **Ergüne**, s. 61; G. Hande **Ulutürk**, “Suçsuzluk Karinesi”, BÜHFD, C. 13, S. 171-172, 2018, s. 89-92. Üzülmaz, toplumsal yaşamın devamlılığı açısından gerekli olan temel bir hukuk prensibi olarak nitelendirdiği suçsuzluk karinesinin, üçüncü kişilere karşı da ileri sürebileceğini ve bireylerin barış içinde bir arada yaşayabilmeleri için bu karineye üçüncü kişilerin de uymakla yükümlü olduğunu ifade etmektedir. İlhan **Üzülmaz**, “Türk Hukukunda Suçsuzluk Karinesi ve Sonuçları”, TBBD, C. 18, S. 58, 2005, s. 52.

67 **Okuyucu Ergün**, “Suçsuzluk Karinesi”, s. 44. Suçsuzluk karinesinin kamu otoritelere karşı korunması hakkında bkz. Burcu **Değirmencioglu**, “Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi İçtihatları Işığında ‘Masumiyet Karinesi’ nin Korunması”, ASBÜ Hukuk Fakültesi Dergisi, C. 1, S. 2, 2019, s. 342 vd.

68 Stefan **Trechsel**, Human Rights in Criminal Proceedings, Oxford University Press, New York 2005, s. 177.

69 F. Gökçen **Taner**, “Suçsuzluk Karinesi ve Lekelenmeme Hakkının Kapsamı Bağlamında Bir Değerlendirme”, Masumiyet Karinesi ve Lekelenmeme Hakkı Sempozyumu, T.C. Adalet Bakanlığı Ceza İşleri Genel Müdürlüğü Yayınları, Ankara 2022, s. 71-72. “AİHS m. 6/2’deki masum sayılma hakkının yükümlülük öznesi, kamu otoriteleridir.” Murat **Önok**, “Lekelenmeme Hakkı ve Masumiyet Karinesinin İfade ve Basın Özgürlüğüne Etkileri”, Masumiyet Karinesi ve Lekelenmeme Hakkı Sempozyumu, T.C. Adalet Bakanlığı Ceza İşleri Genel Müdürlüğü Yayınları, Ankara 2022, s. 105.

eden⁷⁰ lekelenmeme hakkını ihlal eder. Kitle iletişim araçlarının kişinin lekelenmeme hakkını görmezden gelmesi, AİHS m. 8 ve Anayasa m. 20 hükmüyle güvence altına alınan özel hayata saygı hakkı ile Anayasa m. 17’de düzenlenen kişinin maddi ve manevi varlığını geliştirme hakkını ilgilendirir.⁷¹ Ancak suçsuzluk karinesini ihlal eden haber veya yorumların yapılmasına devlet yetkililerinin sebep olması ya da bu haber veya yorumların devlet yetkililerinin açıklamalarına dayanması halinde adil yargılanma hakkının ihlali gündeme gelebilir.⁷² Ayrıca kitle iletişim araçlarıncı yürütülen düşmanca kampanya devlet kaynaklı olmasa dahi, devletin bu kampanyaya karşı etkili bir şekilde müdahale etmemesi, yargılamanın adilliğini koruma yönündeki pozitif yükümlülüklerin ihlali anlamına gelir ve bu durum, şüpheli veya sanığın adil yargılanma hakkını ihlal edebilir.⁷³

Suçsuzluk karinesi, geçmişten bu yana medya organları tarafından yeterince gözetilmeyen ve sıklıkla ihlal edilen bir ilke olmuştur. Medyanın adli olaylara ilişkin haberleri tarafsızlıktan uzak, önyargılı ya da görünen gerçekliği yansıtmayan şekilde yayımlaması, yalnızca mahkemelerin bağımsızlığını ve tarafsızlığını zedelememekte; aynı zamanda kişilerin hakkında kesinleşmiş bir mahkeme kararı olmaksızın kamuoyunda suçlu ilan edilmesine yol açarak suçsuzluk karinesini suçluluk karinesine dönüştürebilmektedir.⁷⁴ Adli haberlerin verilisinde henüz hakkında kamu davasının açılmasını gerektirecek yeterli şüpheyeye dahi ulaşılmayan şüphelinin katil, haydut,⁷⁵ hırsız, uyuşturucu baronu veya tecavüzcü olarak nitelendirilmesi, gözaltına alınan şüphelinin daha önceki suç kayıtlarının içeriği ve sayısına ait bilgilere adli haberlerde yer verilerek kişinin kendisine isnat

70 Eyüp **Kara**, “Lekelenmeme Hakkı”, Adalet Dergisi, S. 43, 2012, s. 188.

71 **Önok**, s. 107. Suçsuzluk karinesini ihlal eden haber veya yorumların yapılmasına devlet yetkililerinin sebep olması veya bu haber veya yorumların devlet yetkililerinin açıklamalarına dayanması halinde ise AİHS m. 6/2 hükmü kapsamında inceleme yapılır. Akif **Yıldırım**, “Anayasa Mahkemesi Uygulamasında Masumiyet Karinesi”, Uyuşmazlık Mahkemesi Dergisi, S. 9, 2017, s. 510.

72 **Yıldırım**, s. 510; David **Harris ve diğerleri**, Law of the European Convention on Human Rights, Oxford University Press, New York 2018, s. 467.

73 **Harris ve diğerleri**, s. 466-467.

74 **Centel**, “Dürüst Yargılama ve Medya Bakımından Demokrasi Kültürü”, s. 59; **Üzülmmez**, “Suçsuzluk Karinesi”, s. 53-54.

75 AİHM, G. Ensslin, A. Baader, J. Raspe/Federal Almanya Cumhuriyeti, 7572/76, 7586/76, 7587/76, 08.07.1978, § 15.

edilen yeni suçu da işlemiş olabileceği yönünde bir izlenim oluşturulması⁷⁶ veya hakkında tutuklama koruma tedbirine başvurulmuş şüpheli veya sanığın sanki hakkında kesinleşmiş mahkumiyet hükmü verilerek cezaevine girmiş gibi kamuoyuna servis edilmesi kişinin suçlu olarak algılanmasına sebebiyet verecek nitelikteki yayınlara örnek gösterilebilir. Şüpheli suçüstü halinde yakalansa dahi suçsuzluk karinesine saygı gösterilmelidir.⁷⁷ Çünkü kişi suçüstü halinde yakalansa bile, somut olayda fiili hukuka uygun kılan bir hukuka uygunluk nedeninin varlığı söz konusu olabilir. Bu nedenle kişi suçüstü halinde yakalansa veya kişinin bir suç işlediğini açıkça ortaya koyan somut bir delil olsa bile, kişinin suçsuzluk karinesinin sağladığı güvence alanında olduğu unutulmamalı ve medya organlarıncı yapılan yayınlarda şahıs hakkında bir önyargı yaratmaktan kaçınılmalıdır.

Medya organlarının yanı sıra, sosyal medya ortamlarında da suçsuzluk karinesi ilkesi dikkate alınmamakta ve bir linç kültürüyle hareket edilerek söz konusu adli olayla ilişkilendirilebilecek herkes hakkında kolaylıkla peşin hüküm verilebilmektedir. Bir suçun faili olduğu iddia edilen bir kişinin tutuklanması, en ağır cezayı alması ve linç edilmesi için çeşitli çağrılarda bulunulması günümüzde özellikle sosyal medya kullanıcıları tarafından sıklıkla gerçekleştirilen fiillerin başında gelir. Bu tarz olaylarda sosyal medya kullanıcıları elde etmek istedikleri neticeye ulaşmak için kolektif olarak hareket etmekte ve yaptıkları paylaşımlarla söz konusu olayın kamuoyunda infial yaratmasını amaçlamaktadır. Öğretilde hedeflenen aleniyet olarak adlandırılan⁷⁸ bu durum, suçsuzluk karinesini ihlal eder. Örneğin, ülkemizde meydana gelen bir olayda, tedavi için gittiği hastanenin acil servisinde görevli bir doktoru dövmekle itham edilen kişi, sosyal medyada yapılan paylaşımlarla linç edilerek çeşitli hakaret ve iftiralara maruz kalmıştır. Bunun neticesinde, şahıs hakkında yürütülen soruşturma kapsamında adli kontrol kararı verilmiş ve aynı zamanda kamu görevlisi olan kişi açığa alınarak görevinden uzaklaştırılmıştır. Ancak olaya ait kamera

76 Daha önceki mahkûmiyet hükümleri şüphelinin suçlu olarak algılanmasına değil, tehlikeli olduğuna dikkat çekmek için söylenmiş suçsuzluk karinesini ihlal etmez. **Üzülmüş**, “Suçsuzluk Karinesi”, s. 52. Avrupa İnsan Hakları Komisyonu bir kararında, basın ve suç politikasından sorumlu otoritelerin sanıkların tehlikeli karakterlerini ortaya koyan önceki mahkûmiyet hükümleri gibi doğruluğu tartışmasız olan açıklamalarının suçsuzluk karinesini ihlal etmeyeceğini ifade etmiştir. AİHM, G. Ensslin, A. Baader, J. Raspe/Federal Almanya Cumhuriyeti, 7572/76, 7586/76, 7587/76, 08.07.1978, § 15.

77 **Schroeder/Yenisey/Peukert**, s. 34.

78 **Ergüne**, s. 348.

görüntülerinin incelenmesi neticesinde, saldırıda bulunan tarafın aslında doktor olduğu, doktorun şahsın arkasından giderek onu ittiği sırada yere düştüğü tespit edilmiştir.⁷⁹ Almanya’da yaşanan bir başka olayda, asılsız bir ihbar nedeniyle bir yaşındaki bir kız çocuğunun ölümünden sorumlu tutulan 17 yaşındaki bir genç gözaltına alınarak tutuklanmış, tutuklama haberinin sosyal medyada yayılması sonucu yapılan linç adaleti çağrısıyla polis karakolunun önünde toplanan bir grup, geç saatlere kadar gencin asılması ve taşlanması yönünde sloganlar atmıştır. Genç, serbest bırakıldıktan sonra yaşadığı kenti terk etmek zorunda kalmış, daha sonra ise gerçek failin bir başkası olduğu ortaya çıkmıştır.⁸⁰ Bu örnekler bize sosyal medyada egemen olan linç kültürünün insan hayatı için ne kadar tehlikeli boyutlara ulaşabileceğini ve sosyal medyadan edinilen bilgilerin her zaman için doğru olmayabileceğini göstermektedir. Bu nedenle gerek medya organları gerekse sosyal medyadan edinilen bilgilere her zaman için şüpheyle yaklaşılmalı ve doğruluğu teyit edilemeyen farazi bilgilerden yola çıkarak başkalarının kişilik haklarını ihlal edecek davranışlar sergilemekten kaçınılmalıdır.

Şüpheli ve sanık hakkında önyargı oluşturan medya yayınlarının yol açtığı ihlaller, AİHM tarafından genellikle suçsuzluk karinesi kapsamında değerlendirmektedir. Mahkemeye göre, devletlerin yargılamanın adil olarak yapılabilmesi için kitle iletişim araçlarının davranışlarını kontrol etme konusunda pozitif yükümlülüğü vardır.⁸¹ Mahkemelerin bağımsızlığı ve tarafsızlığını sağlama ile şüpheli ve sanığın suçsuzluk karinesinin korunması bu yükümlülüklerin başında gelir.⁸² AİHM’nin *Handyside/Birleşik Krallık* kararında ortaya koyduğu ifade özgürlüğünün “devlet veya toplum herhangi bir kesiminin aleyhinde olan, onları rahatsız eden, şaşırtıcı

79 İlgili haber için bkz. <https://www.trthaber.com/haber/gundem/doktorun-darplasma-sucladigi-uzman-cavus-gorevine-iade-edildi-665133.html#:~:text=Mu%C4%9Fla'da%2C%20doktor%20darbett%C4%9Fi%20iddias%C4%B1yla,Yata%C4%9Fan%20Devlet%20Hastanesi'ne%20kald%C4%B1r%C4%B1ld%C4%B1,E.T.20.08.2025>.

80 **Ergüne**, s. 345.

81 AİHM kitle iletişim araçları vasıtasıyla adli olaylarla ilgili yapılan önyargılı yayınları, bazı kararlarında AİHS m. 6/1 kapsamında güvence altına alınan hakkaniyete uygun yargılanma hakkı (*right to a fair hearing*) kapsamında değerlendirirken, bazı kararlarında ise, mahkemelerin tarafsızlığına atıfta bulunmaktadır. Adil bir yargılamanın yapılabilmesi AİHS m. 6 hükmünde sayılmayan hak ve ilkelerin adil yargılanma hakkı kapsamında güvence altına alınmasını sağlayan hakkaniyete uygun yargılanma hakkı, bünyesinde AİHS m. 6/2 hükmüyle güvence altına alınan suçsuzluk karinesini de barındırmaktadır. AİHM, Sözleşme’nin suçsuzluk karinesine ilişkin 6/2 maddesinin uygulanamayacağı başvurularda, adil muhakeme hakkının ihlal edildiğine karar verebilmektedir. **Harris ve diğerleri**, s. 410-411, 422-423, 430.

82 **Şahinkaya**, s. 267.

ve endişe verici bilgi ve düşünceler”⁸³ için de geçerli olduğuna dair içti-hadı, basın özgürlüğü açısından da geçerlidir. Bu nedenle adli olaylar basın veya kamuoyu tarafından tartışılabilir.⁸⁴ Basın özgürlüğü kapsamında hem basının kamuoyunu bilgilendirme özgürlüğü hem de toplumun doğru bilgilendirilme hakkı güvence altına alınır. Toplumun haber alma hakkı dikkate alındığında, adli haberlerin kamuoyuyla paylaşılması, aynı zamanda medya organları tarafından yerine getirilmesi gereken bir görevdir.⁸⁵ Bu görevin yerine getirilmesini engelleyecek nitelikteki müdahale ve sınırlamalar, basın özgürlüğünü ihlal eder. Ancak unutulmamalıdır ki, adli olayların kitle iletişim araçlarıyla paylaşımı, hiçbir surette şüpheli ve sanık haklarını ihlal edecek ve yargılamanın seyrini etkileyecek biçimde gerçekleştirilemez.⁸⁶ Dolayısıyla adil yargılanma hakkı ile ifade özgürlüğü arasında bir denge kurulmalıdır.

Sosyal medyada adli bir olaya ilişkin yapılan bir paylaşım veya medya organları tarafından yapılan bir haberin, ifade ve basın özgürlüğü kapsamında değerlendirilebilmesi için adil yargılanma hakkı kapsamında güvence altına alınan suçsuzluk karinesi ile mahkemelerin bağımsızlığının ve tarafsızlığının ihlal edilmemesi gerekir. Nitekim Anayasa m. 28/3 hükmünün yaptığı göndermeyle basın ve ifade özgürlüğünün sınırlanması bakımından geçerli olan Anayasa m. 26/2 hükmüne göre, başkalarının şöhret ve haklarının korunması ve yargılama görevinin gereğine uygun olarak yerine getirilebilmesi için bu hürriyetler sınırlanabilir. 5187 sayılı Basın Kanunu’nun 3’üncü maddesinin ikinci fıkrasında da Anayasa m. 26/2 hükmü doğrultusunda, basın özgürlüğünün demokratik bir toplumun gereklerine uygun olarak başkalarının şöhret ve haklarının korunması ve yargı gücünün otorite ve tarafsızlığının sağlanması amacıyla sınırlanabileceği ifade edilmiştir. Benzer şekilde, AİHS m. 10/2 hükmüne göre de başkalarının şöhret ve haklarının korunması, gizli bilgilerin yayılmasının önlenmesi ve yargı erkinin yetki ve tarafsızlığının güvence altına alınması için ifade özgürlüğünün sınırlanabilmesi mümkündür. Dolayısıyla şüpheli veya sanığa ait bağımsız ve tarafsız bir mahkeme önünde yargılanma ve suçlu sayılmama haklarının korunması ve yargılama görevinin gereğine uygun olarak bağımsız ve tarafsız bir şekilde yerine getirilebilmesi için medya organları veya sosyal medya kullanıcıları tarafından yapılan önyargılı ve taraflı yayınların sınırlanabilmesi mümkündür. İfade özgürlüğünün

83 AİHM, Handyside/Birleşik Krallık, 5493/72, 07.12.1976, § 49.

84 AİHM, The Sunday Times/Birleşik Krallık, 6538/74, 26.04.1979, § 66.

85 AİHM, The Sunday Times/Birleşik Krallık, 6538/74, 26.04.1979, § 65-66.

86 Centel, “Dürüst Yargılama ve Medya Bakımından Demokrasi Kültürü”, s. 58.

yargı erkinin otorite ve tarafsızlığını sağlamak için sınırlandırılması, aynı zamanda adil yargılanma hakkını güvence altına alır.⁸⁷

Adil yargılanma hakkı kapsamında güvence altına alınan suçsuzluk karinesi, devam eden suç kovuşturmalarıyla ilgili bilgi ve fikirlerin, şüpheli veya sanığın bu hakkına zarar vermeyecek şekilde paylaşılmasını gerektirir.⁸⁸ Suçsuzluk karinesinin ihlal edilmemesi için kitle iletişim araçlarınınca kullanılan dil ve üslup çok önemlidir.⁸⁹ AİHS m. 10 kapsamında güvence altına alınan ifade ve basın özgürlüğünün kullanılması sırasında medya organları veya sosyal medya kullanıcıları tarafından seçilen ifadeler, AİHS m. 6/2 hükmünü ihlal edecek nitelikte olmamalıdır. Şüpheli hakkındaki doğruluğu araştırılmayan söylentilerden yola çıkılarak şüphelinin bir olayla ilişkilendirilmesini sağlayacak nitelikte bir dil kullanılması, söz konusu isnatların kamuoyu tarafından gerçekmiş gibi algılanmasına sebebiyet vereceği için ifade ve basın özgürlüğü kapsamında değerlendirilemez.⁹⁰ Bir kişinin suç işlediğinden şüphelenildiğine ilişkin ifadeler suçsuzluk karinesini ihlal etmezken, bir kişinin suçlu olduğu görüşünü yansıtan ifadeler şüphesiz ki suçsuzluk karinesini ihlal eder.⁹¹ Bu bağlamda adli olaylarla ilgili haber ve sosyal medya paylaşımlarında “suçlu, fail” gibi ifadeler yerine “muhtemel fail, zanlı” gibi ifadeler kullanılmalıdır.⁹² Kitle iletişim araçları, soruşturma evresine ilişkin güncel bir gelişmeyi paylaşırken, kamuoyunda yanlış kanaatlerin oluşmasına sebep olacak ibareleri kullanmaktan kaçınmalı ve haberin içeriği, şüphelinin kimliğini açığa çıkararak suçsuzluk karinesini ihlal edecek hususlardan

87 Cemre Edip **Yalçın**, “Yargı Erkinin Otorite ve Tarafsızlığının Korunması Amacıyla İfade Özgürlüğünün Sınırlandırılması: Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi ve Anayasa Mahkemesi İçtihatları Çerçevesinde Karşılaştırmalı Bir İnceleme”, SHD, C. 11, S. 2, 2023, s. 1176.

88 Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesi Tarafından Üye Devletlere Hazırlanan “Ceza Yargılamalarının Yayınlanmasına İlişkin Hukuki Kuralların Düzenlenmesi” ile İlgili Tavsiye Kararı No. R (2003) 13. Kararın tam metni için bkz. http://www.anayasa.gov.tr/files/insan_haklari_mahkemesi/bakanlar_komitesi/CMRec200313TRinformationThroughTheMedia.pdf, E.T. 20.08.2025.

89 **Değirmencioğlu**, s. 334; **Ergüne**, s. 356.

90 AİHM, Roşça/Moldova, 36712/10, 22.10.2019, § 28; AYM, Uğurlu Gazetecilik Basın Yayın Matbaacılık Reklamcılık Ltd. Şti. Başvurusu (2), 2016/12313, 26.12.2019, § 28.

91 AİHM, Garycki/Polonya, 14348/02, 06.02.2007, § 67.

92 Friedrich-Christian **Schroeder**, “Ceza Muhakemesinde ‘Dürüst Yargılama’ İlkesi”, Çev. Cumhur Şahin, SÜHFD, C. 5, S. 1-2 (Prof. Dr. M. Şarki Berki’ye Aramağan), 1996, s. 273; **Ulutürk**, “Suçsuzluk Karinesi”, s. 91.

(örneğin, şüphelinin isminin açıklanması, şüpheliye ait fotoğraf veya görüntülerin kullanılması) arındırılmalıdır.⁹³ Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesi'nin “*Ceza Yargılamalarının Yayınlanmasına İlişkin Hukuki Kuralların Düzenlenmesi*” ile İlgili R (2003) 13 Numaralı Tavsiye Kararının ekinde yer alan “*Suç kovuşturmalarıyla ilgili bilgilerin medyada sunulmasına ilişkin ilkeler*”in masumiyet karinesi kenar başlıklı ikinci ilkesinde de bu duruma özel olarak işaret edilmiştir. Söz konusu ilkeye göre, devam eden bir suç soruşturması veya kovuşturmasıyla ilgili bilgi ve fikirler, suçlu veya şüphelinin suçlu sayılmama hakkına zarar vermeyecek şekilde medyada yer almalı ve yayınlanmalıdır.⁹⁴

III. KİTLE İLETİŞİM ARAÇLARININ CEZA ADALETİ ÜZERİNDEKİ ETKİSİNİ ENGELLEMEK İÇİN ALINAN ÖNLEMLER

Kitle iletişim özgürlüğünün kullanılması sonucu oluşan kamuoyu, yukarıda bahsettiğimiz üzere zaman zaman adil yargılanma hakkını ihlal edecek boyutlara ulaşabilmekte ve ceza adaletini olumsuz anlamda etkileyebilmektedir. Toplum vicdanını rahatsız eden her kararın adil olmadığını söylemek her zaman için doğru olmaz.⁹⁵ Özellikle kamuoyu, kitle iletişim araçlarının peşin hükümlü yayınları aracılığıyla etki altına alınarak çarpıtılmışsa ceza adaletinin mutlak surette gerçekleşmesi neredeyse imkânsız hale gelir. Ceza adaletinin gerçekleşebilmesi için muhakeme faaliyetinin bir bütün olarak, oranı ne olursa olsun dışarıdan gelecek her türlü müdahaleye kapatılması gerekir.⁹⁶ Bunun gerçekleşebilmesi ise yargı organlarının yasama ve yürütme organlarına karşı korunması kadar ortama (çevreye) karşı da korunması suretiyle mümkündür.⁹⁷ Yargı organlarının ortama karşı korunması ve kitle iletişim araçları tarafından yapılan yargısız

93 Christian-Alexander **Neuling**, “Ceza Adaleti ve Medya-Hazırlık Soruşturmasında Medya Aleniliği mi Yoksa ‘Adli Susma Yükümlülüğü’ mü?” Çev. Yener Ünver, Özel Yaşam Medya ve Ceza Hukuku İçinde, Seçkin Yayıncılık, Ankara 2007, s. 234-235.

94 Söz konusu tavsiye kararı için bkz. “Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesi Tarafından Üye Devletlere Hazırlanan ‘Ceza Yargılamalarının Yayınlanmasına İlişkin Hukuki Kuralların Düzenlenmesi’ ile İlgili Tavsiye Kararı No. R (2003) 13”, http://www.anayasa.gov.tr/files/insan_haklari_mahkemesi/bakanlar_komitesi/CMRe c200313TRinformationThroughTheMedia.pdf, E.T. 20.08.2025.

95 Ali **Koyuncu**, “Ceza Adaleti Usul Hukuku İlişkisi ve Vicdani Kanaat”, Ankara Barosu Dergisi, S. 4, 2011, s. 361.

96 **Erem**, Ceza Usulü Hukuku, s. 32.

97 **Toroslu**, Nevzat, “Medya ve Hukuk: Basın Özgürlüğü ve Sınırları”, Medya Gücü ve Demokratik Kurumlar İçinde (Haz. Korkmaz Alemdar), AFA Yayıncılık, İstanbul 1999, s. 73.

infazlar sonucu şüpheli veya sanığın suçsuzluk karanesinin ihlal edilmesi için kitle iletişim özgürlüğünün adil yargılanma hakkını ihlal edecek nitelikte kullanılmasının önüne geçilmeli ve birbiriyle yarışan bu iki önemli hak ve özgürlük arasında bir denge kurulmalıdır. Bir başka ifadeyle, kitle iletişim özgürlüğünün kötüye kullanılarak adil yargılanma hakkını ihlal etmesinin önüne geçebilmek için ifade özgürlüğü ile adil yargılanma hakkı arasındaki sınırın belirlenmesi gerekir. Ancak kitle iletişim araçlarının çeşitliliği karşısında bu sınırın mutlak bir biçimde belirlenmesi oldukça güçtür. İfade özgürlüğü ile adil yargılanma hakkı arasında denge kurulabilmesi için öncelikle ifade özgürlüğünü gereksiz yere kısıtlayan müdahaleler önlenmeli, ifade özgürlüğüne yönelik müdahaleler adil yargılanma hakkına yönelik ihlalleri hızlı ve etkili bir biçimde ortadan kaldıracak mekanizmalarla sınırlandırılmalı ve ifade özgürlüğünü kötüye kullananları cezalandıracak bir ölçüt benimsenmelidir.⁹⁸ Unutulmamalıdır ki kitle iletişim özgürlüğü, sınırsız bir özgürlük değildir ve bu özgürlüğün kullanımı adil yargılanma hakkını ihlal edecek boyutlara ulaşmamalıdır.

AİHM'nin suçsuzluk karanesiyle ilgili önemli içtihatlarından biri olan *Allenet de Ribemont* kararında belirttiği üzere, devlet suçsuzluk karanesini ihlal eden yayınları durdurmakla yükümlüdür.⁹⁹ Bu doğrultuda iç hukukumuzda da kitle iletişim araçlarının yargılamanın adilliğini etkilemesini önleyebilmek için soruşturmanın gizliliği, soruşturmada yer alan görevlilerin bildiklerini açıklamamakla yükümlü olması (susma yükümlülüğü),¹⁰⁰ içeriğe erişimin engellenmesi ile idari ve cezai müeyyideler olmak üzere bir takım tedbirler alınmıştır. CMK m. 157 hükmüne göre, “*Kanunun başka hüküm koyduğu haller saklı kalmak ve savunma haklarına zarar vermemek koşuluyla soruşturma evresindeki usul işlemleri gizlidir.*” Soruşturmanın gizliliğine ilişkin bu hüküm, suçsuzluk karanesi ve lekelenmeme hakkının korunabilmesinin en önemli araçlarından birini teşkil eder. Soruşturma evresinde gerçekleştirilen muhakeme işlemlerine katılan savcı, tanık, bilirkişi, bu işlemlerin yapılmasına refakat eden adli kolluk personelleri, soruşturma evresinde yapılan keşfe katılan mağdur, şüphelinin ifadesinde hazır bulunan tercüman veya şüphelinin tutuklanmasına ilişkin talebi inceleyen sulh ceza hakimi gibi muhakeme süreçleri soruşturmanın

98 **Toroslu**, s. 57.

99 **Anne Peters**, “Adil Yargılanma”, Prof. Dr. Nurullah Kunter’e Armağan Adil Yargılanma Hakkı ve Ceza Hukuku İçinde, Seçkin Yayıncılık, Ankara 2004, s. 127.

100 Ayrıntılı bilgi için bkz. **Centel**, “Dürüst Yargılama ve Medya Bakımından Demokrasi Kültürü”, s. 60 vd.

gizliliğine riayet etmelidir.¹⁰¹ Bu yükümlülüğün doğal bir sonucu olarak, soruşturmada yer alan görevliler, bildiklerini üçüncü kişilere ve kamuoyuna açıklayamazlar.¹⁰² Soruşturmanın gizliliğine riayet edilmesi, ceza adaletinin sağlanması, suçsuzluk karinesinin ihlal edilmemesi ve yargısız infazların önlenmesi için vazgeçilmez nitelikte bir unsurdur.¹⁰³ Bu gizliliğin ihlali, 5237 sayılı TCK'nın 285'inci maddesinde suç olarak düzenlenmiştir.¹⁰⁴ Söz konusu hükmün birinci fıkrasında düzenlenen, soruşturmanın gizliliğinin alenen ihlal edilmesi suçunun oluşabilmesi için soruşturma evresinde yapılan işlemin içeriğine ilişkin açıklamanın şüphelinin suçsuz-

101 Güneş **Okuyucu Ergün**, “Soruşturmanın Gizliliği”, AÜHFD, C. 59, S. 2, 2010, s. 245-246; Güneş **Okuyucu Ergün**, “Lekelenmeme Hakkı Kapsamında Soruşturmanın Gizliliği”, Masumiyet Karinesi ve Lekelenmeme Hakkı Sempozyumu, T.C. Adalet Bakanlığı Ceza İşleri Genel Müdürlüğü Yayınları, Ankara 2022, s. 143.

102 Bu görüş ve Basın Kanunu m. 12’de düzenlenen süreli yayın sahibi, sorumlu müdür ve eser sahibinin haber kaynaklarını açıklamaya ve bu konuda tanıklık yapmaya zorlanamayacağına dair anonima hakkının susma yükümlülüğünün etkinliğini azalttığına dair görüş için bkz. **Centel**, “Dürüst Yargılama ve Medya Bakımından Demokrasi Kültürü”, s. 61-62.

103 TCK m. 285 hükmünün gerekçesinde bu hususlara vurgu yapılmıştır. Gerekçeye göre; “*Soruşturma evresinin gizliliği, bir defa ceza adaletinin doğruluk, dürüstlük, gerçeğe ulaşma ilkelerine uyulması için bir zorunluluktur. Ancak, her şeyden önce suçsuzluk karinesinin sağlam tutulabilmesi yönünden de vazgeçilemez niteliktedir. Aksi takdirde, bizde ve yabancı ülkelerde örneklerine rastlandığı üzere yargısız infazlar sonucu insanlar ıstıraplara sürüklenmekte ve suçsuzluk karinesi böylece lafta kalmaktadır.*” Madde gerekçesi için bkz. <https://www.lexpera.com.tr/mevzuat/gerekceler/turk-ceza-kanunu-madde-gerekceleri/1>, E.T. 14.08.2025.

104 Soruşturmanın gizliliğinin ihlali, bir başka ifadeyle soruşturmanın aleniyete karşı korunması, 5237 sayılı TCK’dan önce 5187 sayılı Basın Kanunu’nun 02.07.2012 tarih ve 6352 sayılı Kanunu’nun 105’inci maddesiyle yürürlükten kaldırılan m. 19/1 hükmü kapsamında yalnızca basın mensupları için bağlayıcı olan bir ilkeydi. Söz konusu hüküm, “*Hazırlık soruşturmasının başlamasından takipsizlik kararı verilmesine veya kamu davasının açılmasına kadar geçen süre içerisinde, Cumhuriyet savcısı, hâkim veya mahkeme işlemlerinin ve soruşturma ile ilgili diğer belgelerin içeriğini yayımlayan kimse ikimilyar liradan ellimilyar liraya kadar ağır para cezasıyla cezalandırılır. Bu ceza, bölgesel süreli yayınlarda onmilyar liradan, yaygın süreli yayınlarda yirmimilyar liradan az olamaz.*” şeklindeydi. 5237 sayılı TCK’nın 285’inci maddesinde ilk kez yer verilen bu suç tipiyle soruşturmanın gizliliği, kural olarak herkese yönelik genel bir yasak halini almıştır. Rahime **Erbaş**, Ceza Muhakemesinin Soruşturma Evresinin Aleniyete Karşı Korunması, Adalet Yayınevi, Ankara 2024, s. 137. Yürürlükten kaldırılan Basın Kanunu m. 19/1 hükmü hakkında ayrıntılı bilgi için bkz. Okuyucu Ergün, “Soruşturmanın Gizliliği”, s. 269-271. Çalışmamızda izah edildiği üzere, suçsuzluk karinesinin medya organları dışındaki üçüncü kimseler tarafından da ihlal edilmesi günümüzde sıklıkla karşılan bir hal aldığından kanun koyucunun bu tercihinin yerinde olduğu görülmektedir.

luk karinesini veya haberleşmenin ya da özel hayatın gizliliğini ihlal etmesi ve yapılan açıklamanın maddi gerçeğin ortaya çıkmasını engellemeye elverişli olması gerekir. Hükmün beşinci fıkrasında, kitle iletişim araçları vasıtasıyla şüpheli veya sanığın suçlu olarak algılanmasına yol açacak şekilde görüntüler yayınlanması yasaklanmıştır. Bu düzenleme şüpheli ve sanığın suçlu olarak damgalanmalarını önlemeye yöneliktir.¹⁰⁵ Ayrıca maddenin 6. fıkrasında yer alan “*Soruşturma ve kovuşturma işlemlerinin haber verme sınırları aşılmaksızın haber konusu yapılması suç oluşturmaz.*” hükmü ile de haber verme hakkının kullanımının ne zaman suç teşkil edeceği belirtilerek, adil yargılanma hakkı ile kitle iletişim özgürlüğü arasında bir denge sağlanmaya çalışılmıştır.¹⁰⁶ 3628 sayılı Mal Bildiriminde Bulunulması, Rüşvet ve Yolsuzluklarla Mücadele Kanunu’nun “suçun ihbarı” kenar başlıklı 18. maddesinin beşinci fıkrasıyla da söz konusu kanunda yazılı suçlara ilişkin ihbarlarla ilgili dava açılınca kadar bilgi verilmesi ve yayın yapılması yasaklanarak bu suçlar bakımından yürütülecek soruşturmalarda gizliliğe riayet edilmesine özel olarak işaret edilmiştir.¹⁰⁷

Gizliliğinin ihlali suçu dışında, TCK m. 288’de düzenlenen adil yargılamayı etkilemeye teşebbüs suçuyla da mahkemelerin bağımsız ve tarafsızlığının ortama karşı korunması ve adil yargılanma hakkı kapsamında güvence altına alınan suçsuzluk karinesinin ihlal edilmemesi güvence altına alınmaya çalışılmıştır.¹⁰⁸ Madde gerekçesinde ifade edildiği üzere bu suç tipi “...kesin bir yargı kararı verilmeden önce tanıkların beyanlarını veya bilirkişi mütalâalarını ve hüküm ve kararları etkilemek amacıyla baskıcı ve kötü niyetli yayınlar yapılmasını ve bunların açıklanmasını cezalandırmaktadır. Adalet cihazının yansızlığını sadece iktidarlara karşı koruyucu güvenceler yeterli değildir; kamuoyunda, ‘kapıları tutanların’

105 TCK m. 285 hükmünün gerekçesinden: “... soruşturma ve kovuşturma evresinde kişilerin suçlu olarak damgalanmalarını sağlayacak şekilde görüntülerinin yayınlanması, bağımsız bir suç olarak tanımlanmıştır.” Madde gerekçesi için bkz. <https://www.lexpera.com.tr/mevzuat/gerekceler/turk-ceza-kanunu-madde-gerekceleri/1>, E.T. 14.08.2025.

106 Haber verme hakkının bir fiili hukuka uygun kılabilmesi için yapılan haberin gerçek ve güncel olması, haberin verilmesinde kamusal ilgi ve yararın bulunması ve haberin veriliş biçimi ile özü arasında düşünsel bir bağın bulunması gerekir. Bu konu hakkında ayrıntılı bilgi için bkz. **Melemez**, s. 146 vd.

107 Söz konusu hükmü, basının haber verme hakkına adli görevlerin yerine getirilmesi bakımından getirilen bir sınırlama olarak kabul eden görüş için bkz. **Torosl**, s. 74. Söz konusu hükmü soruşturmanın gizliliğini sağlamaya yönelik bir hüküm olarak ele alan görüş için bkz. **Erbaş**, s. 118.

108 **Melemez**, s. 16.

etkisinden de adaleti kurtarmak ve sükûnetle çalışılmasını sağlamak gereklidir. Kitle iletişim araçlarıyla yürütülen ve ‘yargısız infaz’ olarak tanımlanan uygulamalar dolayısıyla, bu hükme Tasarı metninde yer verilmiştir.” Madde gerekçesinde bahsedilen kamuoyunda kapıları tutanlar, kamuoyu oluşturma gücüne sahip olanlardır. Yukarıda bahsedildiği üzere, bu güç artık medya organlarının¹⁰⁹ tekelinde olmaktan çıkmıştır. Sosyal medya ortamları da kamuoyu oluşturmada etkin bir konumdadır. Dolayısıyla şüpheli ve sanığın, suçsuzluk karinesini ihlal edecek yargısız infazlarla, yargı organlarının kararlarını etkilemeye yönelik baskıcı ve kötü niyetli her türlü yayının, yapıldığı ortamdan bağımsız olarak TCK m. 288 kapsamında cezalandırılabilmesi mümkündür.

7418 sayılı Basın Kanunu ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun’un 29’uncu maddesiyle 5237 sayılı TCK’ya 217/A maddesi olarak eklenen halkı yanıltıcı bilgiyi alenen yayma suçuyla da gerçeğe aykırı bir bilginin medya organları veya sosyal medya ortamları tarafından alenen yayılması suç olarak düzenlenmiştir.¹¹⁰ Ancak bu suç tipinin kanuni tanımında gerçeğe aykırı bilginin “ülkenin iç ve dış güvenliği, kamu düzeni ve genel sağlığı” ile ilgili olması ve söz konusu gerçeğe aykırı bilginin “sırf halk arasında endişe, korku veya panik yaratmak saikiyle” yayılması arandığından, yargı organlarının görevini gerektiği gibi yerine getirmesini engelleyen ve şüpheli veya sanığın suçsuzluk karinesini ihlal eden önyargılı, taraflı ve görünen gerçekliği yansıtmayan yayın ve paylaşımların TCK m. 217/A hükmü kapsamında cezalandırılabilmesi mümkün değildir. TCK m. 217/A’nın soyut tanımına uyan bir fiilin aynı zamanda yukarıda sayılan diğer suç tiplerini ihlal edecek nitelikte olması halinde ise, TCK’nın suçların içtimaina ilişkin genel hükümleri kapsamında bir sonuca ulaşılmalıdır.

109 “Kamuoyunda kapıları tutanlar” ibaresinden medya organlarının anlaşılması gerektiğine dair görüş için bkz. Fikret İlkiz, “Adli Haberler ve Adil Yargılamayı Etkilemeye Teşebbüs”, Fasikül Hukuk Dergisi, C. 2, S. 3, 2010, s. 11.

110 TCK’nın 217/A maddesi, kanunilik ve belirlilik ilkeleri bakımından sorunlu bir düzenlemedir. Ayrıca, öğretilde söz konusu hükmün, ölçülülük ve demokratik toplumda gereklilik kriterlerini karşılamadığı için ifade özgürlüğüne yönelik bir müdahale teşkil ettiği ileri sürülmektedir. TCK m. 217/A hükmünün ifade özgürlüğü ve kanunilik ilkesi bakımından değerlendirilmesine ilişkin ayrıntılı bilgi için bkz. Can Yalçın, “Halkı Yanıltıcı Bilgiyi Alenen Yayma Suçu (TCK m. 217/A) Anayasayla ve Ceza Hukukuna Hâkim Olan İlkelerle Uyumlu Mudur?” Ceren Damar IV. Bilim İnsanları Sempozyumu, Editörler, Gülce Gümüşlü Tunçağıl/Burcu Ertem Özer/Dilhun Ayaydın/Setenay Baytemir Tarhan/Müberra Korkmaz/Zeynep İstemi/Cansu Kılıç Başoğlu/Burak Erdem/Arda Anıl Aydın, Yetkin Yayınları, Ankara 2024, s. 416 vd.

Suçsuzluk karinesinin şüpheli veya sanığın özel hayatının gizliliğini ihlal eden bir haber veya içerikle ihlal edilmesi halinde, 5651 sayılı İnternet Ortamında Yapılan Yayınların Düzenlenmesi ve Bu Yayınlar Yoluyla İşlenen Suçlarla Mücadele Edilmesi Hakkında Kanun m. 9/A hükmü kapsamında özel hayatın gizliliği nedeniyle içeriğe erişimin engellenmesine karar verilebilir. Önyargılı ve taraflı yayın veya paylaşımlar, 5651 sayılı Kanun'un 8'inci maddesinde sayılan katalog suçların kanuni tanımına uymadıklarından, bu türden yayınlar hakkında içeriğin çıkarılması veya erişimin engellenmesi tedbirlerine başvurulamaz. Ayrıca söz konusu kanunun 8/A maddesinde düzenlenen gecikmesinde sakınca bulunan hallerde içeriğin çıkarılması ve/veya erişimin engellenmesi tedbirine, *“yaşam hakkı ile kişilerin can ve mal güvenliğinin korunması, milli güvenlik ve kamu düzeninin korunması, suç işlenmesinin önlenmesi veya genel sağlığın korunması”* sebeplerine bağlı olarak başvurulabileceğinden önyargılı ve taraflı yayınlar hakkında m. 8/A hükmü de uygulama alanı bulamaz.

6112 sayılı Radyo ve Televizyonların Kuruluş ve Yayın Hizmetleri Hakkında Kanun'un 32'nci maddesi kapsamında, bu kanunun yayın hizmeti ilkelerine ilişkin 8'inci maddesinin birinci fıkrasına aykırı yayın yapan medya hizmet sağlayıcı kuruluşlara ihlalin ağırlığı ve yayın ortamı göz önünde bulundurularak idari para cezası verilebilir. 8'inci maddenin birinci fıkrasında sayılan yayın hizmeti ilkelerinden yayın hizmetleri; *“İnsan onuruna ve özel hayatın gizliliğine saygılı olma ilkesine aykırı olamaz, kişi ya da kuruluşları eleştiri sınırları ötesinde küçük düşürücü, aşağılayıcı veya iftira niteliğinde ifadeler içeremez.”* (m. 8/1-ç), *“Tarafsızlık, gerçeklik ve doğruluk ilkelerini esas almak ve toplumda özgürce kanaat oluşumuna engel olmamak zorundadır; soruşturulması basın meslek ilkeleri çerçevesinde mümkün olan haberler, soruşturulmaksızın veya doğruluğundan emin olunmaksızın yayınlanamaz; haberin verilişinde abartılı ses ve görüntüye, doğal sesin dışında efekt ve müziğe yer verilemez; görüntülerin arşiv veya canlandırma niteliği ile ajanslardan veya başka bir medya kaynağından alınan haberlerin kaynağının belirtilmesi zorunludur”* (m. 8/1-ı) ve *“Suçlu olduğu yargı kararı ile kesinleşmedikçe hiç kimse suçlu ilân edilemez veya suçluymuş gibi gösterilemez; yargıya intikal eden konularda yargılama süresince, haber niteliği dışında yargılama sürecini ve tarafsızlığını etkiler nitelikte olamaz.”* (m. 8/1-i) hükümleri kitle iletişim araçlarının ceza adaleti üzerinde olumsuz etki yaratmasını önleyici nitelikte ilkelerdendir. Bu ilkelerin ihlal edilmesi halinde 6112 sayılı Kanun m. 32/2 hükmü kapsamında medya hizmet sağlayıcıya ihlalin ağırlığı, yayının ortamı ve alanı göz önünde bulundurularak, ihlalin tespit edildiği aydan bir önceki aydaki brüt ticari iletişim gelirinin yüzde birinden yüzde

üçüne kadar idari para cezası verilir. İdarî para cezası miktarı, radyo kuruluşları için bin Türk Lirasından, televizyon kuruluşları ve isteğe bağlı medya hizmet sağlayıcıları için onbin Türk Lirasından az olamaz. Medya hizmet sağlayıcı, “*Radyo, televizyon ve isteğe bağlı yayın hizmeti içeriğinin seçiminde editöryal sorumluluğu bulunan ve bu hizmetin düzenlenme ve yayınlanma biçimine karar veren tüzel kişiyi*” (m. 3/1-1) ifade eder. Dolayısıyla tüzel kişi faaliyeti çerçevesinde söz konusu yayın hizmetleri ilkesine aykırı davranışı gerçekleştiren gerçek kişinin, hukuki veya cezai sorumluluğuna gidilebilir. Adı geçen kanunun 32/3 maddesine göre, yayın hizmeti ilkelerine aykırılığın aynı zamanda yukarıda bahsedilen suçlardan birini oluşturması halinde, ilgililer hakkında herhangi bir soruşturma veya kovuşturma yapılması şartına bağlı olmaksızın, medya hizmet sağlayıcıya idari para cezası verilebilir.

Kitle iletişim araçlarının ceza adaletini etkilemesine engel olmak için mevzuatımızda öngörülen yukarıda sayılan önlemlerin yanı sıra, Adalet Bakanlığı Strateji Geliştirme Başkanlığı tarafından yürütülen Kitlel Medya ve Yargı Arasındaki İlişkilerin Güçlendirilmesi Projesi ile basın sözcülüğü kurumu yeniden yapılandırılmıştır. Bu proje kapsamında adliyelerde bulunan medya iletişim bürolarında bulunan personele ve basın sözcülerine yönelik eğitim programları hazırlanarak yargı-medya ilişkilerinin güçlendirilmesi, adli olayların kamuoyuna doğru aktarılması ve bu sayede yargıya olan güvenin artırılması amaçlanmıştır. Bu kapsamda, devam etmekte olan soruşturmalar bakımından Cumhuriyet başsavcıları; kovuşturmalar bakımından ise adalet komisyonu başkan veya vekilleri, ilgili adli olay hakkında sağlıklı, doğru ve sürekli bilgi akışını sağlamakla yetkili basın sözcüsü olarak belirlenmiştir. Yargı organlarının bağımsız ve tarafsızlığını sağlamak için basın sözcülerinin kendileri tarafından yürütülen soruşturma veya kovuşturmalarla ilgili olarak açıklama yapması yasaklanmıştır. Genel olarak yargı organlarını ilgilendiren ve idari yönün daha ağır bastığı konularda ise Adalet Bakanlığı tarafından açıklama yapılması gerekir.¹¹¹ Söz konusu proje kapsamında hazırlanan “Yargıda Basın Sözcülüğü ve Medya İletişim Büroları El Kitabı”nda basın sözcülerinin uyması gereken bazı temel ilkelere yer verilmiştir. Bu ilkelere; paylaşılan bilgilerin medya aracılığıyla toplum tarafından bir yargılama yapılmasına neden olmaması, açıklamaların olay nedeniyle kamuoyunda

111 “Yargıda Basın Sözcülüğü ve Medya İletişim Büroları El Kitabı”, s. 58-59. Adliye basın sözcülüğü hakkında ayrıntılı bilgi için bkz. Barış **Duman**, “Adliye Basın Sözcülüğü”, TBBD, C. 25, S. 101, 2012, s. 294 vd.

meydana gelen huzursuzluk ve endişeyi giderecek düzeyde olması, bilinçli veya bilinçsiz olarak taraflar ya da üçüncü kişiler tarafından kamuoyuna yanlış olarak aktarılan bilgilerin basın sözcüleri tarafından düzeltilmesi, doğruluğu teyit edilmeyen bilgilerin paylaşılması, suçsuzluk karnesine özel bir önem atfedilmesi, şüpheli veya sanıkları suçlayıcı ve yargılayıcı bir dil ve üsluptan kaçınılması ve bilgilerin doğru, hızlı ve yorum-suz olarak aktarılması doğrudan kitle iletişim araçlarının ceza adaleti üzerindeki olumsuz etkilerini önlemeye yönelik ilkelerdir.¹¹² Basın sözcülüğü uygulamasına HSK Birinci Dairesinin 22.06.2011 gün ve 1057 sayılı kararı doğrultusunda pilot olarak bazı adliyelerde başlanmıştır. Ancak basın sözcülüğü uygulamasının halen kanuni bir dayanağı mevcut değildir.¹¹³

Yukarıda sayılan önleyici tedbirlerle, idari ve cezai müeyyidelerin yanı sıra suçlu sayılmama hakkı ihlal edilen kimsenin kişilik haklarının ihlali nedeniyle hukuk mahkemelerinde tazminat davası açabilmesi mümkündür. İfade özgürlüğünün kullanımının adil yargılanma hakkı lehine orantısız bir şekilde sınırlandırılmaması için yukarıda sayılan tedbirlerden ceza müeyyidelerine son çare olarak başvurulması gerekliliği hiçbir zaman unutulmamalıdır. Adil yargılanma hakkına yönelik müdahalelerin daha hafif tedbirlerle önlenememesi mümkünse, öncelikli olarak bu tedbirlere başvurulmalıdır.¹¹⁴

SONUÇ

Toplumun adli olaylara duyduğu yoğun ilgi, medya organlarının devam eden davalar ve yürütülen soruşturmalara geniş yer vermesine yol açmaktadır. Kitle iletişim araçlarının çeşitlenmesi ve kullanımının artması ise bu haberlerin kısa sürede geniş kitlelere ulaşmasına imkân tanımaktadır. Günümüzde neredeyse herkes, sosyal medya aracılığıyla gelişmeleri anında takip edebilmekte, olaylara ilişkin yorum ve eleştirilerde bulunarak farklı görüşlere kolaylıkla ulaşabilmektedir. Bu durum, toplumsal etkileşimi artırmakta ve adli olaylar hakkında bir kamuoyunun oluşmasına zemin hazırlamaktadır.

Bununla birlikte, medya organlarının önyargılı, taraflı ve görünen gerçekliği yansıtmayan yayınları, kamuoyunun yanlış bir kanaat etrafında birleşmesine yol açabilmektedir. Bu tür haberler hem şüpheli ve sanığın

112 Basın sözcülerinin görevlerini yerine getirirken uyması gereken temel ilkeler hakkında detaylı bilgi için bkz. “Yargıda Basın Sözcülüğü ve Medya İletişim Büroları El Kitabı”, s. 59 vd.

113 Erbaş, s. 115.

114 Yalçın, s. 409.

kişilik hakları ile suçsuzluk karinesini zedelemekte hem de yargı organlarının bağımsızlık ve tarafsızlığını tehdit etmektedir. Dolayısıyla hem medyanın hem de sosyal medya kullanıcıların ifade özgürlüğünü ceza adaletini olumsuz etkileyecek şekilde kullanmasının önüne geçilmesi için bazı tedbirlerin alınması gerekir.

Bir özgürlüğün sınırı, bir başkasının özgürlüğünün başladığı yerde çizilmektedir. Demokratik toplumların temel unsurlarından biri olan kitle iletişim özgürlüğü de sınırsız değildir ve hiçbir şekilde başkalarının haklarını hukuka aykırı olarak ihlal edecek biçimde kullanılamaz. Kitle iletişim araçlarının kamuoyu oluşturma ve toplumu yönlendirme gücüne sahip olduğu inkâr edilemez bir gerçektir. Bu nedenle, “dördüncü erk” olarak yasama ve yürütmeye yön verebilen ve yargı organları üzerinde baskı oluşturarak kararlarını etkileyebilen kitle iletişim araçlarının ifade özgürlüğünü kullanırken belirli sınırlamalara tabi tutulması gerekir.

İfade özgürlüğü ister basın-yayın kuruluşları, ister toplumda nüfuzu olan kişiler ya da sıradan bireyler tarafından kullanılmalı; hiçbir zaman suçsuzluk karinesini, yargının bağımsızlığı ve tarafsızlığını, kısacası adil yargılanma hakkını ihlal edecek veya tehlikeye düşürecek biçimde kullanılamaz. Bu bağlamda, ifade özgürlüğü ile adil yargılanma hakkı arasındaki dengenin sağlanabilmesi için benimsenmesi gereken ölçüt, meşru bir amaca hizmet etmeyen keyfi müdahaleleri önlemek, ifade özgürlüğünü kötüye kullananları ise sorumlu tutmaktır.

KAYNAKÇA

- Aktaş**, Sururi, “Kriminalizasyon (Suçlaştırma) Açısından Ceza Adaleti Felsefesine Genel Bir Bakış”, EBYÜ-HFD, C. 26, S. 1, 2022, s. 1-21.
- Bayraktar**, Köksal, “Yargının Etkilenmesi Sorunu”, Hukukun Üstünlüğü, Der Yayınları, İstanbul 2021, s. 123-125.
- Centel**, Nur, “Dürüst Yargılama ve Medya Bakımından Demokrasi Kültürü”, Medya, Suç ve Yargı Sempozyumu, 15-16 Aralık 1993, s. 57-72.
- Centel**, Nur, Ceza Muhakemesi Hukukunda Hâkimin Tarafsızlığı, Kazancı, İstanbul 1996.
- Çelik**, Özlem/**Tokdemir**, Sercan, “Kamu Davası ve Toplumsal Olgular”, Prof. Dr. Feridun Yenisey’e Armağan, Editör, Ayşe Nuhoğlu Beta Basım, İstanbul 2014, s. 1487-1520.
- Değirmencioğlu**, Burcu, “Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi İçtihatları Işığında ‘Masumiyet Karinesi’nin Korunması”, ASBÜ Hukuk Fakültesi Dergisi, C. 1, S. 2, 2019, s. 307-356.
- Demirbaş**, Timur, Kriminoloji, 8. Baskı, Seçkin Yayıncılık, Ankara 2024.
- Dönmezer**, Sulhi, Basın ve Hukuku, İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Yayınları, İstanbul 1976.
- Dönmezer**, Sulhi, Kriminoloji, 8. Baskı, Beta Basım, İstanbul 1994.
- Dönmezer**, Sulhi/**Bayraktar**, Köksal, Basın Hukuku, 6. Baskı, Beta Basım, İstanbul 2016.
- Duman**, Barış, “Adliye Basın Sözcülüğü”, TBBD, C. 25, S. 101, 2012, s. 293-316.
- Erbaş**, Rahime, Ceza Muhakemesinin Soruşturma Evresinin Aleniyete Karşı Korunması, Adalet Yayınevi, Ankara 2024.
- Ercan**, Mahmut/**Can**, Osman, “Yargı Bağımsızlığı Perspektifinde ‘Sosyal Medya Adaleti’”, Socrates Journal of Interdisciplinary Social Studies, Volume 15, Year 8, 2022, s. 1-22.
- Erem**, Faruk, Adalet Psikolojisi, 12. Baskı, Ürün Yayınları, Ankara 2020. (Adalet Psikolojisi)
- Erem**, Faruk, Ceza Usulü Hukuku, 3. Bası, Sevinç Matbaası, Ankara 1970. (Ceza Usulü)
- Ergüne**, Elif, Ceza Muhakemesinde Suçlu Sayılmama Hakkı, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul 2024.
- Erman**, Sahir, “Türkiye’de Kitle İletişim Özgürlüğü”, Prof. Dr. Sahir Erman’a Armağan İçinde, Alfa Basım, İstanbul 1999, s. 13-26.
- Feyzioğlu**, Metin/**Taner**, Fahri Gökçen, Vicdani Kanaat, Isık Yayınları, İstanbul 2015.
- Gedik**, Ömer, Türk Yargı Kararları Çerçevesinde Türkiye’de Kitle İletişim Özgürlüğü, Seçkin Yayıncılık, Ankara 2008.

Gillmor, Donald M., “Free Press and Fair Trial in English Law”, Washington and Lee Law Review, Volume 22, Issue 1, 1965, s. 17-42.

Gölcüklü, Feyyaz, Haberleşme Hukuku, Sevinç Matbaası, Ankara 1970.

Gözler, Kemal, Türk Anayasa Hukuku, 2. Baskı, Ekin Yayınları, 2018.

Gözübüyük, Şeref/**Gölcüklü**, Feyyaz, Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi ve Uygulaması, Güncelleyen ve Yenileyen Abdurrahman Saygılı, 12. Bası, Turhan Kitabevi, Ankara 2019.

Hafizoğulları, Zeki/**Güngör**, Devrim, “Türk Ceza Hukukunda Suçların Tasnifi”, TBBD, C. 20, S. 69, 2007, s. 21-50.

Harris, David/**O’Boyle**, Michael/**Bates**, Ed/**Buckley**, Carla/**Harvey**, Paul/**Kamber**, Kresimir/**Lafferty**, Michelle/**Cumper**, Peter/**Green**, Heather, Law of the European Convention on Human Rights, Oxford University Press, New York 2018.

İçel, Kayıhan/**Ünver**, Yener, Kitle İletişim Hukuku, 9. Bası, Beta Basım, İstanbul 2012.

İlkiz, Fikret, “Adli Haberler ve Adil Yargılamayı Etkilemeye Teşebbüs”, Fasikül Hukuk Dergisi, C. 2, S. 3, 2010, s. 10-16.

Johnston, Jane/**Keyzer**, Patrick/**Holland** Geoffry/**Pearson**, Mark/**Rodrick** Sharon/**Wallace** Anne, Juries and Social Media, A report prepared for the Victorian Department of Justice, Standing Council on Law and Justice, Victoria 2013.

Kaboğlu, İbrahim Ö., Özgürlükler Hukuku, İmge Kitabevi, Ankara 2002.

Kara, Eyüp, “Lekelenmeme Hakkı”, Adalet Dergisi, S. 43, 2012, s. 188-197.

Karakehya, Hakan/**Arabacı**, Murat, “Cumhuriyet Savcısının Hukuki Statüsü, Muhakemedeki Taraf Pozisyonu ve İspat Yükünün Bulunması Üzerine...”, AÜHFD, C. 65, S. 4, 2016, s. 2059-2081.

Kelep Pekmez, Tuba, “Ceza Muhakemesinde Objektif Bir Taraf Olarak Savcılık Makamı”, AndHD, C. 7, S. 2, 2021, s. 275-291.

Koyuncu, Ali, “Ceza Adaleti Usul Hukuku İlişkisi ve Vicdani Kanaat”, Ankara Barosu Dergisi, S. 4, 2011, s. 353-369.

Kunter, Nurullah, Ceza Muhakemesi Hukuku, 9. Bası, Beta Basım, İstanbul 1989.

Melemez, Burak, Adil Yargılamayı Etkilemeye Teşebbüs Suçu, Seçkin Yayıncılık, Ankara 2020.

Memiş, Pınar, “İnternet ve Ceza Hukuku: ‘Fransa Örneği’”, Prof. Dr. Çetin Özek Armağanı, Editör, Köksal Bayraktar, Galatasaray Üniversitesi Yayınları: 32, İstanbul 2004, s. 597-608.

Metin, Yüksel, “Türkiye’de Yargı Bağımsızlığına İlişkin Kimi Sorunlar ve Çözüm Önerileri”, Anayasa Yargısı, C. 26, S. 1, 2010, s. 217-272.

Neuling, Christian-Alexander, “Ceza Adaleti ve Medya-Hazırlık Soruşturmasında Medya Aleniliği mi Yoksa ‘Adli Susma Yükümlülüğü’ mü?” Çev. Yener Ünver, Özel Yaşam Medya ve Ceza Hukuku İçinde, Seçkin Yayıncılık, Ankara 2007, s. 225-239.

Okuyucu Ergün, Güneş, “Lekelenmeme Hakkı Kapsamında Soruşturmanın Gizliliği”, Masumiyet Karinesi ve Lekelenmeme Hakkı Sempozyumu, T.C. Adalet Bakanlığı Ceza İşleri Genel Müdürlüğü Yayınları, Ankara 2022, s. 141-146.

Okuyucu Ergün, Güneş, “Soruşturmanın Gizliliği”, AÜHFD, C. 59, S. 2, 2010, s. 243-275.

Okuyucu Ergün, Güneş, “Suçsuzluk Karinesi: ‘Alice Harikalar Diyarında’”, 10-14 Ocak 2012 Ankara Barosu Uluslararası Hukuk Kurultayı, 3. Cilt, Ankara 2012, s. 39-50.

Önok, Murat, “Lekelenmeme Hakkı ve Masumiyet Karinesinin İfade ve Basın Özgürlüğüne Etkileri”, Masumiyet Karinesi ve Lekelenmeme Hakkı Sempozyumu, T.C. Adalet Bakanlığı Ceza İşleri Genel Müdürlüğü Yayınları, Ankara 2022, s. 98-127.

Öntan, Yaprak, Israrlı Takip Suçu, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul 2025.

Özbek, Veli Özer, “21.Yüzyılda Ceza Adaleti”, Hukuk Felsefesi ve Sosyolojisi Arkivi, S. 13, 2005, s. 96-108.

Peters, Anne, “Adil Yargılanma”, Prof. Dr. Nurullah Kunter’e Armağan Adil Yargılanma Hakkı ve Ceza Hukuku İçinde, Seçkin Yayıncılık, Ankara 2004.

Schroeder, Friedrich-Christian, “Ceza Muhakemesinde ‘Dürüst Yargılama’ İlkesi”, Çev. Cumhur Şahin, SÜHFD, C. 5, S. 1-2 (Prof. Dr. M. Şarki Berki’ye Armağan), 1996, s. 269-283.

Schroeder, Friedrich-Christian/**Yenisey**, Feridun/**Peukert**, Wolfgang, Ceza Muhakemesi Hukukunda Fair Trial, İstanbul Barosu Yayınları, İstanbul 1999.

Serttaş, Alp Tolgahan, “Ceza Yargılamasında Cumhuriyet Savcısının Tarafsızlığı Sorunu”, AkdHFD, C. 12, S. 2, Aralık 2022, s. 905-928.

Şahinkaya, Yalçın, Suçsuzluk Karinesi, Seçkin Yayıncılık, Ankara 2008.

Taner, F. Gökçen, “Suçsuzluk Karinesi ve Lekelenmeme Hakkının Kapsamı Bağlamında Bir Değerlendirme”, Masumiyet Karinesi ve Lekelenmeme Hakkı Sempozyumu, T.C. Adalet Bakanlığı Ceza İşleri Genel Müdürlüğü Yayınları, Ankara 2022, s. 68-79.

Tokdemir, Sercan, “Ceza Adaleti Sistemine Yeni Bir Yaklaşım Olarak ‘Onarıcı Adalet’ Mekanizması”, EÜHFD, C. 21, S. 1-2, 2017, s. 75-114.

Tokdemir, Sercan, *The Powers of the Prosecutor in the Turkish Criminal Justice System from a Socio-Legal Approach*, Adalet Yayınevi, Ankara 2025.

Toroslu, Nevzat, “Medya ve Hukuk: Basın Özgürlüğü ve Sınırları”, *Medya Gücü ve Demokratik Kurumlar İçinde Haz. Korkmaz Alemdar*, AFA Yayıncılık, İstanbul 1999, s. 56-84.

Trechsel, Stefan, *Human Rights in Criminal Proceedings*, Oxford University Press, New York 2005.

Ulutürk, G. Hande, “Basın Özgürlüğü Çerçevesinde Haber Verme ve Haber Alma Hakları”, *BÜHFD*, C. 13, S. 167-168, 2018, s. 69-151.

Ulutürk, G. Hande, “Suçsuzluk Karinesi”, *BÜHFD*, C. 13, S. 171-172, 2018, s. 63-122.

Üzülmez, İlhan, “Suçsuzluk Karinesi ve Basın Özgürlüğü”, Prof. Dr. Fahiman Tekil’in Anısına Armağan İçinde, İstanbul 2003, s. 929-952.

Üzülmez, İlhan, “Türk Hukukunda Suçsuzluk Karinesi ve Sonuçları”, *TBBD*, C. 18, S. 58, 2005, s. 41-72.

Yalçın, Can, “Halkı Yanıltıcı Bilgiyi Alenen Yayma Suçu (TCK m. 217/A) Anayasayla ve Ceza Hukukuna Hakim Olan İlkelerle Uyumlu Mudur?” Ceren Damar IV. Bilim İnsanları Sempozyumu, Editörler, Gülce Gümüşlü Tunçağıl/Burcu Ertem Özer/Dilhun Ayaydın/Setenay Baytemir Tarhan/Müberra Korkmaz/Zeynep İstemi/Cansu Kılıç Başoğlu/Burak Erdem/Arda Anıl Aydın, Yetkin Yayınları, Ankara 2024, s. 405-441.

Yalçın, Cemre Edip, “Yargı Erkinin Otorite ve Tarafsızlığının Korunması Amacıyla İfade Özgürlüğünün Sınırlandırılması: Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi ve Anayasa Mahkemesi İçtihatları Çerçevesinde Karşılaştırmalı Bir İnceleme”, *SHD*, C. 11, S. 2, 2023, s. 1158-1197.

Yarsuvat, Duygun, “Kitle İletişim Araçlarının Ceza Adaletine Etkisi”, *İÜSBFD*, S. 10, 1995, s. 97-104.

Yıldırım, Akif, “Anayasa Mahkemesi Uygulamasında Masumiyet Karinesi”, *Uyuşmazlık Mahkemesi Dergisi*, S. 9, 2017, s. 491-517.

Yıldız, Abdülkadir, “6771 Sayılı Kanunla Anayasaya Eklenen Yargının Tarafsızlığının Anlamı Üzerine”, *TAAD*, S. 32, Y. 8, 2017, s. 17-31.

Mahkeme Kararları

AIHM, Campbell ve Fell/Birleşik Krallık, 7819/77-7878/77, 28.06.1984.

AIHM, Craxi/İtalya, 34896/97, 05.12.2002.

AIHM, G. Ensslin, A. Baader, J. Raspe/Federal Almanya Cumhuriyeti, 7572/76, 7586/76, 7587/76, 08.07.1978.

AIHM, Garycki/Polonya, 14348/02, 06.02.2007.

AIHM, Handyside/Birleşik Krallık, 5493/72, 07.12.1976.

AIHM, Piersack/Belçika, 8692/79, 01.10.1982.

AIHM, Prager and Oberschlick/Avusturya, 15974/90, 26.04.1995.

AİHM, Roşca/Moldova, 36712/10, 22.10.2019.

AİHM, Sramek/Avusturya, 8790/79, 22.10.1984

AİHM, The Sunday Times/Birleşik Krallık, 6538/74, 26.04.1979.

AYM, Mehmet Hasan Altan Başvurusu, 2016/23672, 11.01.2018.

AYM, Uğurlu Gazetecilik Basın Yayın Matbaacılık Reklamcılık Ltd. Şti. Başvurusu (2), 2016/12313, 26.12.2019.

İnternet Kaynakları

“Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesi Tarafından Üye Devletlere Hazırlanan ‘Ceza Yargılamalarının Yayınlanmasına İlişkin Hukuki Kuralların Düzenlenmesi’ ile İlgili Tavsiye Kararı No. R (2003) 13”, http://www.ana.yasa.gov.tr/files/insan_haklari_mahkemesi/bakanlar_komitesi/CMRec200313TRinformationThroughTheMedia.pdf, E.T. 20.08.2025.

“Yargıda Basın Sözcülüğü ve Medya İletişim Büroları El Kitabı”, <https://sgb.adalet.gov.tr/Resimler/Dergi/1332020110952Bas%C4%B1n%20so%CC%88zcu%CC%88lu%CC%88gu%CC%88%20.pdf>, E.T. 23.07.2025.

<http://www.erzincan.gov.tr/tc-erzincan-valiligi-basin-aciklamasi-041220172>, E.T. 21.07.2025.

<http://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.5199.pdf>, E.T. 18.07.2025

<https://sozluk.gov.tr/>, E.T. 20.08.2025.

<https://tr.sputniknews.com/turkiye/201806211033948703-sakarya-kepce-operatoru-kopek-ifadesi/>, E.T. 21.07.2025.

<https://www.adaletbiz.com/ceza-hukuku/rize-de-genc-kizi-darp-eden-sahis-tutuklandi-h243795.html>, E.T. 21.07.2025.

<https://www.dha.com.tr/gundem/beyoglundaki-taciz-dehseti-ikinci-kezoaltina-alinan-supheliler-tutuklandi-video-2515844>, E.T. 21.07.2025.

<https://www.lexpera.com.tr/mevzuat/gerekceler/turk-ceza-kanunu-madde-gerekceleri/1>, E.T. 14.08.2025.

<https://www.trthaber.com/haber/gundem/doktorun-darpla-sucladigi-uzman-cavus-gorevine-iade-edildi-665133.html#:~:text=Mu%C4%9Fla'da%2C%20doktor%20darbetti%C4%9Fi%20iddias%C4%B1yla,Yata%C4%9Fan%20Devlet%20Hastanesi'ne%20kald%C4%B1r%C4%B1ld%C4%B1>, E.T. 20.08.2025.

<https://www.trthaber.com/haber/turkiye/patileri-kesilen-yavru-kopegin-olumu-sorusturmasinda-tutuklama-karari-370351.html>, E.T. 21.07.2025.

<https://www.trthaber.com/haber/turkiye/sakaryada-yavru-kopegin-olumuyle-ilgili-tutuklanan-kepce-operatoru-serbest-371989.html>, E.T. 21.07.2025.